ФИФІ ФЫМЫГЪЭПУД, ФИ ІЕЙ ФЫМЫГЪЭПЩКІУ

АДЫГЭ ПСАЛЪЭ

АДЫГСКОЕ СЛОВО

КъБР-м И ПАРЛАМЕНТЫМРЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЭМРЭ Я ГАЗЕТ
ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КБР

1924 ГЪЭМ И МЭКЪУАУЭГЪУЭ МАЗЭМ И 1 ЛЬАНДЗРЭ КЪЫДОКІ

№78 (23.892) ● 2019 гъэм бадзэуэгъуэм (июлым) и 4, махуэку ● Тхьэмахуэм щэ къыдокІ ● И уасэр зы тумэнщ ● adyghe@mail.ru adyghepsale.ru

КъБР-м и Іэтащхьэм и къалэнхэр пІалъэкІэ зыгъэзащІэ КІуэкІуэ Казбек, видеоконференц связым и Іэмалхэр къигъэсэбэпри, хэтащ УФ-м и Президентым и деж Стратегие зыужьыныгъэмрэ лъэпкъ проектхэмкІэ щыІэ советым и президиумым и зэІущІэм

Медведев Дмитрий Москва щригъэжІуэкІащ Урысейм и Президентым и деж Стратегие зыужьыныгъэмрэ лъэпкъ проектхэмкІэ щыІэ советым и президиумым и зэІущІэр. Видеоконференц связым и Іэмалхэр къигъэсэбэпри, абы хэтащ КъБР-м и Іэтащхьэм и къалэнхэр пІалъэкІэ зыгъэзащІэ КІуэкІуэ Казбек.

«ЛЪЭПКЪ проектхэм ятеухуа административнэ унафэ нэхъыщхьэ псори къащтащ. Бюджет зэхуаку трансфертхэмкІэ зэгурыІуэныгъэхэр зэращыІлащ. Абыхэм ябгъ иткІэ щыналъхэм мы гъэм ялыс ахъшэр яІэрыхьащ», - къыхигъащхьэхуІащ премьер-министрым.

Медведев Дмитрий зэрыжиІамкІэ, лъэпкъ проектхэм я щыналъэ Іыхьэр гъэщІэнымкІэ пэжыгъэхэр жьыдкэру йокІуэкІ. Апхуэдэу щыт пэтми, къыщІигъуащ къэралым и Правительствэм и Іэтащхьэм, Іуэху псори нэхъ псынщІэу егъэкІуэкІын, ухуэныгъэм и лъэхъэнэщІэм къыдыдэу щыІэр зэщІэгъэуІуэн хуейщ.

«Электрон бюджет» системэм Іэмал къет щыналъхэм къыщащта къалэнхэр гъэзэщІэныр зэрекІуэкІым сыт хуэдэ лъэхъэнэми хиубыдэу кІэлъыплъынымкІэ. «Ведомствэхэм а системэр нэхъ жьыдкэру къагъэсэбэпын икІи абы и фІыгъэкІэ административнэ текъуэзныгъэмрэ гъэлъымпІэхэм тету зэблагъэкІ документхэмрэ ягъэмэщІэн хуейщ. Абыхэм кьадэкІуэу езы системэм и зэфІэкІми зегъэубгъупхъэщ», - жиІащ Медведев Дмитрий.

«Электрон бюджет» системэм хиубыдэу лъэпкъ проектхэм я щыналъэ Іыхьэхэм я паспортхэм я электрон гъэпсыкІэр къэщтэным хуэгъэзэнэу ивдыпэту Къэбэрдей-Балъкъэрым лэжьыгъэшхэу щыкІуэкІ. Абы федеральнэ бюджетым къыхэкІыу трагъэкІуэдэну ахъшэр ирикъуу кьаІэрыхьащ. КъатутІыпщ ахъшэм щыщу куэд КъБР-м и муниципальнэ щыналъхэм щІадзауэ къаГъэсэбэп. 2024 гъэм нэсыху зэрыІуэдзэжьэнум теухуа зэгурыІуэныгъэкІэр федеральнэ органхэм щыпхыгъэкІынымкІэ Іуэху пыухыкІахэр ирагъэкІуэкІ.

КъБР-м и Правительствэм

Лъэпкъ Іуэхухэм йолэжь

КъБР-м и Правительствэм и Унафэщым и къуэдзэ Мовсисян Грант иджыблагъэ иригъэкІуэкІа пресс-конференцым щытепсэльыхьащ Къэбэрдей-Балъкъэрым щагъэзащІэ лъэпкъ проектищым - 2024 гъэ пщІондэ тещІыхьауэ узыншагъэр хъумэнымкІэ Іэнатіэм, демографие щытыкІэм, егъэджэныгъэм зэрызрагъэужьыным теухуахэм.

ЗЭІУЩІЭМ хэтащ КъБР-м щыхуэзэ егъэджэнымкІэ, щІэныгъэмрэ щІалэгъуалэм я Іуэхуэмкіэ и министр **Къумыкъу Іэуес**, узыншагъэр хъумэнымкІэ и министр **Хъубий Марат**, лэжьыгъэмрэ социальнэ дэІэпыкъуныгъэмкІэ и министр **Асанов Алим**.

- Мы Іуэхуэр гъэзэщІэн дыухмэ, щыхуэхэм я псэукІэр куэдкІэ нэхъ ефІэкІуа хъунущ. «Узыншагъэр хъумэн» унэтІныныгъэм ипкъ иткІэ, республикэм щыпсэухэм я узыншагъэр къыздэрахутэри зэрагъэхъуж Іэмалхэри нэхъ едгъэфІэкІуэну ди мурадщ, абы и лъэныкъуэкІэ адрей щыналъэхэм дакъыкІэрыху хъунукъым, - жиІащ Мовсисян Грант. - Апхуэдэ дыдэу «ЕгъэджэнигъэІ» лъэпкъ проектми гулъытэ хэха игъуэтынущ ди щІэблэм еджапІэхэм къыщІах щІэныгъэр егъэфІэкІуэным теухуауэ. Курыт еджапІэхэм зедгъэужьынущ, щІэхэр щыдгъэнущ къалэхэми къуажэхэми. «Демографие» Іуэхум и гугъу пщІымэ, лІэм и бжыгъэр нэхъ мащІэ, щыху къалъхур нэхъыбэ хъунырщ псори зытетщІыхьыр. КъищынэмыщІауэ, пенсэм щыхьэм зи ныбжьыр абы нэблагъэхэмрэ я ІэщІагъэм зэрыхагъэхъуэным, лэжьыгъэ ягъуэтыным и Іуэху зетхуэнущ. Мыбыхэм ятеухуа зэгурыІуэныгъэ псори етщІылІащ федеральнэ Іуэхущапіэхэм.

Къэпсэлъам зэрыжиІамкІэ, 2019 гъэм медицинэ ІэмэпсымэщІэхэмкІэ къыздэрагъэпэщынущ Республикэ клиникэ сымаджэщым епхауэ лажьэ гу-лъынтхуэ центрымрэ апхуэдэ къудамэхэр зиІэ къалэ сымаджэщхэмрэ (Налшык, Прохладнэ къалэхэм дэтхэр). Апхуэдэуи иджырей мардэхэм тет Іэмэпсымэхэр къыхуащхунущ онкологиемкІэ диспансерымрэ республикэ сабий клиникэ сымаджэщымрэ.

«ЕгъэджэнигъэІ» Іуэхум хиубыдэу, курыт еджапІэ 27-р зыхуей-зыхуэныкъуэхэмкІэ къызэрагъэпэщынущ, есэп, гуманитар унэтІныныгъэхэр кууэ щрагъэджыну Іуэхущапіэ къызэІуахынущ. Налшык къыщрагъэжьа курыт школ нэхъ ин дыдэр 2019 гъэм ухуэн яухыну я мурадщ. Курыт школхэр щахуэхунущ Шэджэм къалэмрэ Солдатскэ жылагъуэмрэ.

- «Демографие» Іуэхур республикэм щыдгъэзэщІэным сом меларди 2,5-м щІигъу къыхуаутІыпщынущ. Псом япэу едгъэкІуэкІыну лэжьыгъэхэм ящыщщ унагъуэхэм сабий къащыхэхъуэкІэ зэрызащІэдгъэкъуэнур. Къыхэзгъэщыну сыхуейт мыпхуэдэ лъэпкъ проектхэр гъэзэщІа хъуным и мыхьэнэр зэрынир икІи республикэ унафэщІхэр абыхэм гулъытэ ин хуащІу зэрелэжьнур, - дыщІигъащ Мовсисян.

Къумыкъу Іуэес пищащ илъэсищ ныбжьым нэс сабийхэр яслъэхэм къыІахьу яублэн папщІэ, Іуэхущапіэ 48-м къыззрыпащыхьынуир - псоми зэхэту цІыху мини 2-м нэс щІэхэунущ. КъищынэмыщІауэ, узыншагъэр щрагъэфІакІуэ Іуэхущапіэхэр (ФОК) щаухуэнущ Дзэлыкъуэкъуажэрэ Къэщкъэтау жылагъуэмрэ. Спорт, футбол джэгупІэхэр республикэм и район зэмылІэужьыгъуэхэм къыщызэрагъэпэщынущ.

Хъубий Марат «Узыншагъэр хъумэн» Іуэхум щхьэхуэу къыщытеувыІэм, жиІащ абы хыхьэу 2019 гъэм дохутыр мини 3-м нэблагъэ компьютерхэмкІэ къызэрызэрагъэпэщынуир икІи электрон ІэщІэдз зэрэІэнур. ЦІыхухэм дяпэкІэ Іэмал ягъуэтынущ поликлиникэхэм мыкІуэу, зэрысымэджам щыхьэт техъуэ тхьылъымпІэхэр, къызэрыщІатхыкІыжам е нэгъэщІ Іуэхухэм епхауэ зыхуейну дэфтэрэхэр зэрагъэхьэзырым медицинэ Іуэхущапіэм и порталым зыщыщагъэсгъуэзэну е Интернет Іэмалкіэ дохутырым и деж щыкІуэну махуэр иригъэтхыну. Республикэм узыншагъэр хъумэнымкІэ и Іэнатіэхэр зэпызыщІэну системэ къызэІуахынущ, абыкІэ дохутырыр хэпльэфынущ нэгъэущІ медицинэ Іуэхущапіэхэм сымаджэм и узыншагъэм зэрыщыкІэльыгъэплъэ щыкІэм .

Министрым зэрыжиІамкІэ, а Іуэхухэм 2019 гъэм трагъэкІуэдэну я мурадщ сом меларди 134-м щІигъу. Псори зэхэту къапщтэмэ, 2024 гъэ пщІондэ «Узыншагъэр хъумэн» лъэпкъ Іуэхум къыщыгъэпсыгъуэхэр Къэбэрдей-Балъкъэрым щагъэзащІэн папщІэ къэралым къритынущ сом меларди 863-м щІигъу. Министрымрэ Мовсисян Грантрэ щхьэхуэу къыхагъэщащ лыих узыфэ зиІэхэм я бжыгъэр къэхутэныкъэ республикэм лэжьыгъэ зэрыщагъэхьуэкІынури.

Журналистхэр зыщІэупщІащ министрхэм жэуап ирагащ, икІи къыхагъэщащ лъэпкъ Іуэхухэм хьыбэу зэфІагъэкІым зэпымыууэ цІыхухэр зэрыщагъэгъуэзэнур.

БАГЪЭТЫР Луиз.

КъБР-м и Парламентым

Гъуэгу лэжьыгъэхэр зэрекІуэкІым депутатхэм я нэІэ тетщ

КъБР-м и Парламентым и УнафэщІ Егоровэ Татьянэ иджыблагъэ иригъэкІуэкІащ республикэм законхэр кьыдэзыгъэкІ и орган нэхъыщхьэм и президиумым и зи чэзу зэІущІэр.

ПРАВИТЕЛЬСТВЭМ и лэжьыгъэм хухаха зэманым хиубыдэу депутатхэр абы щытепсэльыхьащ «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и автомобиль гъэзугъэмрэ абыхэм щекІуэкІ гъэзугу лэжьыгъэхэмрэ я Іуэхухэм» республикэ законыр гъэзэщІа зэрыхъум. КъБР-м ухуэныгъэмрэ гъэзугу хозяйствэмкІэ и министр Хьэжьыкъо Вячеслав къыщыпсалъэм къыхигъэщхьэхуэкІащ мы законым автомобиль гъэзугъэр къэгъэсэбэпынымрэ республикэм гъэзугу лэжьыгъэхэр щегъэкІуэкІынымрэ яплъэІа Іуэхур зэрызэблигъэкІыр икІи абы и къарур щыналъэ, щІыпІэ мыхьэнэ зиІэ гъэзугъэм зэратехуэр.

КъБР-м псоми къагъэсэбэп автомобиль гъэзугу километр 9341,2-рэ щыІэщ. Абыхэм ящыщу километр 379,6-р федеральнэ мыхьэнэ зиІэ, километр 2940,8-р щыналъэ мыхьэнэ зиІэ, километр 6020,8-р муниципальнэ мыхьэнэ зиІэ гъэзугу. Министрым зэрыжиІамкІэ, республикэм и жылагъуэ псоми къагъэсэбэп гъэзугъэр ялыщІащ щыналъэ мыхьэнэ зиІэ иджырей гъэзугъэм.

- Иужьрей илъэсхэм автомобильхэм я бжыгъэм псынщІэу къыхохъуэ икІи гъэзугъэр нэхъ зэпэубыда мэхъу, апхуэдэу щыщыткІэ, а гъэзугъэм я щытыкІэми хуащІ гулъытэм хохъуэ. КъБР-м и гъэзугу хозяйствэм хиубыдэу ирагъэкІуэкІ лэжьыгъэхэр хуэунэтІащ псоми къагъэсэбэп автомобиль гъэзугъэр зыхуей хуэзэу, ягъэува мардэхэм тету зехьэным, щІыпІэ нэхъ щыналъэхэм, щІэщхьу нэхъыбэ къыщыхьу щІыпІэхэм шынагъэуншагъэ къыщыщІэзэгъэпэщыным, - къыхигъэщхьэхуІащ министрым.

2018 гъэм зэфІагъэкІахэм я гугъу щищІым, Къуныжь Вячеслав къигъэлъэгъуащ федеральнэ мыхьэнэ иІэу КъБР-м щыІэ автомобиль гъэзугъэм сом меларди 2,151-рэ и уасэ лэжьыгъэхэр зэрыщызэфІагъэкІар, щыналъэ мыхьэнэ зиІэ автомобиль гъэзугъэр зехьэным КъБР-м и Гъэзугу фондым и ахъшэу сом мелард 1,8-м нэблагъэ зэрыхухахар. Гъэзугу зэхэкІыпІэхэм лъэмыжу тІу щащІащ, автомобиль гъэзугу километр 28,5-рэ зыхуей хуэзэу зэрагъэпэщыжащ. Илъэсищым тещІыхьауэ ятха контрактым хиубыдэу щыналъэ мыхьэнэ зиІэ автомобиль гъэзугъэр ягъэува мардэхэм тету зэрахьэ икІи абыхэм сом мелуан 360-м нэблагъэ трагъэкІуэдащ. Апхуэдэу дунейм и къэхъуэкъащІэхэм я зэранныгъэ зэкІа гъэзугу щыналъэ мыхьэнэ зиІэхэр зэгъэпэщыжыным сом мелуан 31,4-рэ трагъэкІуэдащ.

Министрым къыхигъэщхьэхуІащ илъэситху благъэм хьриубыдэу гъэзугу комплексым къыбгъэдэхуэ Іуэху нэхъыщхьэр «2024 гъэм нэсыху Урысей Федерацэм зегъэужьыныкІэ лъэпкъ мурадхэмрэ стратегие къалэнхэмрэ я Іуэхукіэ» УФ-м и Президентым къыдигъэкІа указыр гъэзэщІэныр арауэ зэрыщытыр.

«Гъэзугъэр», «Гъэзугу хозяйствэм зегъэужьыныкІэ гъэзугъэр ялыщІащ щыналъэ мыхьэнэ зиІэ иджырей гъэзугъэм.

- Иужьрей илъэсхэм автомобильхэм я бжыгъэм псынщІэу къыхохъуэ икІи гъэзугъэр нэхъ зэпэубыда мэхъу, апхуэдэу щыщыткІэ, а гъэзугъэм я щытыкІэми хуащІ гулъытэм хохъуэ. КъБР-м и гъэзугу хозяйствэм хиубыдэу ирагъэкІуэкІ лэжьыгъэхэр хуэунэтІащ псоми къагъэсэбэп автомобиль гъэзугъэр зыхуей хуэзэу, ягъэува мардэхэм тету зехьэным, щІыпІэ нэхъ щыналъэхэм, щІэщхьу нэхъыбэ къыщыхьу щІыпІэхэм шынагъэуншагъэ къыщыщІэзэгъэпэщыным, - къыхигъэщхьэхуІащ министрым.

2018 гъэм зэфІагъэкІахэм я гугъу щищІым, Къуныжь Вячеслав къигъэлъэгъуащ федеральнэ мыхьэнэ иІэу КъБР-м щыІэ автомобиль гъэзугъэм сом меларди 2,151-рэ и уасэ лэжьыгъэхэр зэрыщызэфІагъэкІар, щыналъэ мыхьэнэ зиІэ автомобиль гъэзугъэр зехьэным КъБР-м и Гъэзугу фондым и ахъшэу сом мелард 1,8-м нэблагъэ зэрыхухахар. Гъэзугу зэхэкІыпІэхэм лъэмыжу тІу щащІащ, автомобиль гъэзугу километр 28,5-рэ зыхуей хуэзэу зэрагъэпэщыжащ. Илъэсищым тещІыхьауэ ятха контрактым хиубыдэу щыналъэ мыхьэнэ зиІэ автомобиль гъэзугъэр ягъэува мардэхэм тету зэрахьэ икІи абыхэм сом мелуан 360-м нэблагъэ трагъэкІуэдащ. Апхуэдэу дунейм и къэхъуэкъащІэхэм я зэранныгъэ зэкІа гъэзугу щыналъэ мыхьэнэ зиІэхэр зэгъэпэщыжыным сом мелуан 31,4-рэ трагъэкІуэдащ.

Министрым къыхигъэщхьэхуІащ илъэситху благъэм хьриубыдэу гъэзугу комплексым къыбгъэдэхуэ Іуэху нэхъыщхьэр «2024 гъэм нэсыху Урысей Федерацэм зегъэужьыныкІэ лъэпкъ мурадхэмрэ стратегие къалэнхэмрэ я Іуэхукіэ» УФ-м и Президентым къыдигъэкІа указыр гъэзэщІэныр арауэ зэрыщытыр.

«Гъэзугъэр», «Гъэзугу хозяйствэм зегъэужьыныкІэ гъэзугъэр ялыщІащ щыналъэ мыхьэнэ зиІэ иджырей гъэзугъэм.

КъБР-м и Парламентым и Унафэщым и къуэдзэ Мовсисян Грант иджыблагъэ иригъэкІуэкІа пресс-конференцым щытепсэльыхьащ Къэбэрдей-Балъкъэрым щагъэзащІэ лъэпкъ проектищым - 2024 гъэ пщІондэ тещІыхьауэ узыншагъэр хъумэнымкІэ Іэнатіэм, демографие щытыкІэм, егъэджэныгъэм зэрызрагъэужьыным теухуахэм.

ЗЭІУЩІЭМ хэтащ КъБР-м щыхуэзэ егъэджэнымкІэ, щІэныгъэмрэ щІалэгъуалэм я Іуэхуэмкіэ и министр **Къумыкъу Іэуес**, узыншагъэр хъумэнымкІэ и министр **Хъубий Марат**, лэжьыгъэмрэ социальнэ дэІэпыкъуныгъэмкІэ и министр **Асанов Алим**.

- Мы Іуэхуэр гъэзэщІэн дыухмэ, щыхуэхэм я псэукІэр куэдкІэ нэхъ ефІэкІуа хъунущ. «Узыншагъэр хъумэн» унэтІныныгъэм ипкъ иткІэ, республикэм щыпсэухэм я узыншагъэр къыздэрахутэри зэрагъэхъуж Іэмалхэри нэхъ едгъэфІэкІуэну ди мурадщ, абы и лъэныкъуэкІэ адрей щыналъэхэм дакъыкІэрыху хъунукъым, - жиІащ Мовсисян Грант. - Апхуэдэ дыдэу «ЕгъэджэнигъэІ» лъэпкъ проектми гулъытэ хэха игъуэтынущ ди щІэблэм еджапІэхэм къыщІах щІэныгъэр егъэфІэкІуэным теухуауэ. Курыт еджапІэхэм зедгъэужьынущ, щІэхэр щыдгъэнущ къалэхэми къуажэхэми. «Демографие» Іуэхум и гугъу пщІымэ, лІэм и бжыгъэр нэхъ мащІэ, щыху къалъхур нэхъыбэ хъунырщ псори зытетщІыхьыр. КъищынэмыщІауэ, пенсэм щыхьэм зи ныбжьыр абы нэблагъэхэмрэ я ІэщІагъэм зэрыхагъэхъуэным, лэжьыгъэ ягъуэтыным и Іуэху зетхуэнущ. Мыбыхэм ятеухуа зэгурыІуэныгъэ псори етщІылІащ федеральнэ Іуэхущапіэхэм.

Къэпсэлъам зэрыжиІамкІэ, 2019 гъэм медицинэ ІэмэпсымэщІэхэмкІэ къызэрагъэпэщынущ Республикэ клиникэ сымаджэщым епхауэ лажьэ гу-лъынтхуэ центрымрэ апхуэдэ къудамэхэр зиІэ къалэ сымаджэщхэмрэ (Налшык, Прохладнэ къалэхэм дэтхэр). Апхуэдэуи иджырей мардэхэм тет Іэмэпсымэхэр къыхуащхунущ онкологиемкІэ диспансерымрэ республикэ сабий клиникэ сымаджэщымрэ.

«ЕгъэджэнигъэІ» Іуэхум хиубыдэу, курыт еджапІэ 27-р зыхуей-зыхуэныкъуэхэмкІэ къызэрагъэпэщынущ, есэп, гуманитар унэтІныныгъэхэр кууэ щрагъэджыну Іуэхущапіэ къызэІуахынущ. Налшык къыщрагъэжьа курыт школ нэхъ ин дыдэр 2019 гъэм ухуэн яухыну я мурадщ. Курыт школхэр щахуэхунущ Шэджэм къалэмрэ Солдатскэ жылагъуэмрэ.

- «Демографие» Іуэхур республикэм щыдгъэзэщІэным сом меларди 2,5-м щІигъу къыхуаутІыпщынущ. Псом япэу едгъэкІуэкІыну лэжьыгъэхэм ящыщщ унагъуэхэм сабий къащыхэхъуэкІэ зэрызащІэдгъэкъуэнур. Къыхэзгъэщыну сыхуейт мыпхуэдэ лъэпкъ проектхэр гъэзэщІа хъуным и мыхьэнэр зэрынир икІи республикэ унафэщІхэр абыхэм гулъытэ ин хуащІу зэрелэжьнур, - дыщІигъащ Мовсисян.

Къумыкъу Іуэес пищащ илъэсищ ныбжьым нэс сабийхэр яслъэхэм къыІахьу яублэн папщІэ, Іуэхущапіэ 48-м къыззрыпащыхьынуир - псоми зэхэту цІыху мини 2-м нэс щІэхэунущ. КъищынэмыщІауэ, узыншагъэр щрагъэфІакІуэ Іуэхущапіэхэр (ФОК) щаухуэнущ Дзэлыкъуэкъуажэрэ Къэщкъэтау жылагъуэмрэ. Спорт, футбол джэгупІэхэр республикэм и район зэмылІэужьыгъуэхэм къыщызэрагъэпэщынущ.

Хъубий Марат «Узыншагъэр хъумэн» Іуэхум щхьэхуэу къыщытеувыІэм, жиІащ абы хыхьэу 2019 гъэм дохутыр мини 3-м нэблагъэ компьютерхэмкІэ къызэрызэрагъэпэщынуир икІи электрон ІэщІэдз зэрэІэнур. ЦІыхухэм дяпэкІэ Іэмал ягъуэтынущ поликлиникэхэм мыкІуэу, зэрысымэджам щыхьэт техъуэ тхьылъымпІэхэр, къызэрыщІатхыкІыжам е нэгъэущІ Іуэхухэм епхауэ зыхуейну дэфтэрэхэр зэрагъэхьэзырым медицинэ Іуэхущапіэм и порталым зыщыщагъэсгъуэзэну е Интернет Іэмалкіэ дохутырым и деж щыкІуэну махуэр иригъэтхыну. Республикэм узыншагъэр хъумэнымкІэ и Іэнатіэхэр зэпызыщІэну системэ къызэІуахынущ, абыкІэ дохутырыр хэпльэфынущ нэгъэущІ медицинэ Іуэхущапіэхэм сымаджэм и узыншагъэм зэрыщыкІэльыгъэплъэ щыкІэм .

Министрым зэрыжиІамкІэ, а Іуэхухэм 2019 гъэм трагъэкІуэдэну я мурадщ сом меларди 134-м щІигъу. Псори зэхэту къапщтэмэ, 2024 гъэ пщІондэ «Узыншагъэр хъумэн» лъэпкъ Іуэхум къыщыгъэпсыгъуэхэр Къэбэрдей-Балъкъэрым щагъэзащІэн папщІэ къэралым къритынущ сом меларди 863-м щІигъу. Министрымрэ Мовсисян Грантрэ щхьэхуэу къыхагъэщащ лыих узыфэ зиІэхэм я бжыгъэр къэхутэныкъэ республикэм лэжьыгъэ зэрыщагъэхьуэкІынури.

Журналистхэр зыщІэупщІащ министрхэм жэуап ирагащ, икІи къыхагъэщащ лъэпкъ Іуэхухэм хьыбэу зэфІагъэкІым зэпымыууэ цІыхухэр зэрыщагъэгъуэзэнур.

БАГЪЭТЫР Луиз.

КъБР-м и Парламентым

Къуршхэм къулыкъур щезыхьэкІ дзэ подразделенэхэм я зэпеуэ КъБР-м къыщызэрагъэпэщащ

Урысей Федерацэм ІэшэкІэ ЗэщІэуэзэда и Къаруэм я подразделенэу къуршхэм къулыкъу щызыщІэхэм «Іуащхьэмахуэ и уэрдыхъу-2019» я зэпеуэр иджыблагъэ къыщызэІуахащ Іуащхьэмахуэ къапэ щыІэ «Терскол» центрым. Мы зэпеуэр ирагъэкІуэкІ «АрМИ-2019» конкурсым и дунейпсо Іыхьэм зыхуэгъэхьэзырыным хиубыдэу.

ЗЭПЕУЭМ хэтщ Ипщэ, Курыт, Къухьэпіэ, Къуэкіыпіэ дзэ округхэм, Ищхьэрэ флотым, дзэ еджапІэ нэхъыщхьэхэм ящыщу зыбжанэм, Лъэпкъ гвардием и дзэхэм я федеральнэ къулыкъущІапІэм я лыкІуэхэр. Псори зэхэту конкурсым къекІуэлІащ къуршхэм къулыкъу щыщІэным хуэщІа зауэлІу 150-м нэблагъэ.

КъБР-м и Іэтащхьэмрэ Правительствэмрэ я пресс-Іуэхущапіэ.

Нобэрэ пщэдейрэ

Бадзэуэгъуэм и 4, *махуэку*

♦США-м и лъэпкъ гуфІэгъэщІ - я щхьэхуитыныгъэм и махуэщ. 1776 гъэм Іэ традзащ США-р зыми и унафэ зэрыщІэмытыр щІэзыгъэбыдэ Декларацэм.

♦Югославием щагъэлъапІэ я щхьэхуитыныгъэм щІэбэнахэм я махуэр

♦Латвием журтхэм цІыхугъэнщагъэ щыкІэльыгъэрахьам хэкІуэдахэм я фэеплъ махуэщ. 1941 гъэм бадзэуэгъуэм и 4-м Ригэ нэмыцІхэм щагъэсащ журтхэм я тхьэлъэлъупІэхэр, абы екІуэлІахэри зэрыщІэсу.

♦1819 гъэм къэхутэныгъэ Іуэху яІэу Кронштадт щежьащ «Восток», «Мирный» къхуэхэр. Экспедицэм и унафэщІт адмирал Беллинсгаузен Фаддей. А зекІуэрщ къыщызэІуахауэ щытар «еханэ контитент» зыфІаща Антарктидэр.

♦1848 гъэм Маркс Карлрэ Энгельс Фридрихрэ я «Коммунист партым и манифест» лэжьыгъэр къыдэкІащ.

♦1946 гъэм Кёнигсберг къалэм и цІэр Калининград жиІэу зэрахъуэкІащ.

♦1950 гъэм «Европэ щхьэхуит» радиостанцым лэжьэн щІидзащ.

♦1957 гъэм цІыху къыззрырашэкІ «Ил-18» къхуэлъатэ лІэужьыгъуэр ятеу уэгум ихьащ.

♦1991 гъэм УФ-м къыщащтащ Арбитраж судым теухуа законыр.

♦2004 гъэм Алыджым и тхыдэм щыяпэу я къэралым и футболистхэр Европэм и чемпион хъуащ.

♦2007 гъэм Дунейпсо Олимп комитетым Іватемалэм щригъэкІуэкІа 119-нэ сессием унафэ къыщащтащ 2014 гъэм щІымахуэ Олимп джэгухэр Сочэ щеГъэкІуэкІыным теухуауэ.

♦Убыхэм я дзэпщ цІэрыІуэу щыта, Кавказ зауэм и лЫхъужь **Бэрэздж Дэгумыкъуэ Хьэжы-Исмэхьил** къызэралъхурэ илъэс 253-рэ ирокъу.

♦Британием щыщ геодезист, Индием и щыналъэм и топографие сурэтым щІэщІа, Джомолунгмэ бгым и лъагагъэр япэу къэзыхута **Эверест Джордж** къызэралъхурэ илъэс 229-рэ ирокъу. Дунейм и къурш нэхъ лъагэ дыдэм абы и цІэр щыхьІащІари а лэжьыгъэшхуэрщ.

♦Совет Союзым и ЛЫхъужь **Къардэн Къэбард** къызэралъхурэ илъэс 99-рэ ирокъу.

♦Италием щыщ актрисэ цІэрыІуэ **Лоллобриджидэ Джинэ** и ныбжьыр илъэс 92-рэ ирокъу.

♦СССР-м и цІыхубэ артист **Мкртчян Фрунзик** (и цІэ дыдэр **Мгерщ**) къызэралъхурэ илъэс 89-рэ ирокъу.

♦Тележурналист **Жэман Мадинэ** къыщыдалъхуа махуэщ.

♦Дунейм бэнэкІэ хуитымкІэ и чемпион **Бажэ Заудин** и ныбжьыр илъэс 44-рэ ирокъу.

Дунейм и щытыкІэнур

«pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымкІэ, Налшык пшэр техьэ-текІыу щыщытынущ, пІалъэ-пІалъэкІэрэ уэшх къещІешхынущ. Хуабэр махуэм градус 29 - 32-рэ, жащым градус 19 - 20 щыхъунущ.

Бадзэуэгъуэм и 5, *мэрем*

♦Армением и Конституцым и махуэщ

♦Аргентинэм щагъэлъапІэ Сабийхэм я махуэр

♦Венесуэлэм и щхьэхуитыныгъэм и махуэщ. Америкэ Ипщэм Испаниеи щІа колониехэм ящыщу Венесуэлэращ щхьэхуит зыхуейр и Іуэху ягъэу зезыхуар икІи 1811 гъэм ар абы къехъуэлІащ.

♦Брянск, Калугэ, Новгород областхэр къыщызэрагъэпэща махуэщ (1944 гъэм)

♦1829 гъэм Урал щыналъэм и къухьэпІэмкІэ Урысейм щыяпэу налмэс зыщІэлъ щыІпІэ къыщагъуэтауэ щытащ.

♦1924 гъэм Париж къыщызэІуахащ VIII гъэмахуэ Олимп джэгуэр.

♦1943 гъэм Курск дежь щекІуэкІа зауэшхуэм щІидзащ. Хэку зауэшхуэм и зэманым щыІа зэпэщІэтыныгъэ нэхъ гуащІэ дыдэхэм хабжэ а зауэр щыщхьэІуэм и 23 пщІондэ екІуэкІащ.

♦1957 гъэм Налшык Ленином и фэеплъ къыщызэІуахащ.

♦1978 гъэм СССР-м Къэрал щынагъэншагъэмкІэ и комитетыр СССР-м и Министрэм я Советым и унафэм къыщІагъэкІащ.

♦1995 гъэм «Си Москва» уэрэдыр УФ-м и къалащхьэм и гимну къащтащ. Абы и псалъэхэр ятхащ усакІуэхэу Лисянский Марк, Агранян Сергей сымэ, макъамэр композитор Дунаевский Исаак ейщ.

♦Къэбэрдейм и пщы уэлий **ХьэтІохъущокъуэ Кургъуокъуэ** къызэралъхурэ илъэс 356-рэ ирокъу.

♦Урысей дзэзешэ, адмирал цІэрыІуэ **Нахимов Павел** къызэралъхурэ илъэс 217-рэ ирокъу.

♦Шэрджэс тхакІуэ **Абыкъу Хъалид** къызэралъхурэ илъэси 119-рэ ирокъу.

♦Совет режиссёр, Гъащхэм я театр нэхъыщхьэм и унафэщІу илъэс куэдкІэ лажьа **Образцов Сергей** къызэралъхурэ илъэси 118-рэ ирокъу.

♦Филологие щІэныгъэхэм я доктор, КъБКъУ-м и профессор, ЩІДАА-м и академик **Апажэ Мухьэмэд** и ныбжьыр илъэс 89-рэ ирокъу.

♦Медицинэ щІэныгъэхэм я доктор, ЩІДАА-м и академик **Даут Юрий** и ныбжьыр илъэс 78-рэ ирокъу.

♦КъБР-м щІыхь зиІэ и юрист, СССР-м спортымкІэ щІыхь зиІэ и мастер **Алий Сулеймэн** и ныбжьыр илъэс 73-рэ ирокъу.

♦КъШР-м и ЦІыхубэ Зэхуэсым и депутату щыта, «Абаза» газетым и редактор нэхъыщхьэ, КъШР-м щІыхь зиІэ и журналист **Къул Фардаус** къыщалъхуа махуэщ.

Дунейм и щытыкІэнур

«pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымкІэ, Налшык пшэр техьэ-текІыу щыщытынущ, пІалъэ-пІалъэкІэрэ уэшх къещІешхынущ. Хуабэр махуэм градус 24 - 27-рэ, жащым градус 18 - 19 щыхъунущ.

Зыгъэхьэзырар
ЖЬЭКІЭМЫХЪУ Маринэщ.

Лъэпкъ Іущыгъэ:

Таучэлым былым хэлъщ.

● Гу зылъытапхъэ

«Адыгэ псалъэр» къезыгъэхьхэм захудогъаэ

2019 гъэм и етІуанэ илъэс ныкъуэм къыІэрыхьэну газетхэмрэ журналхэмрэ Іэ щІэдзыныр нухащ.

Ди газетым тезыдзэну хуейхэм хъыбар идогъащІэ: ар къевгъэхьын папщІэ иджыри Іэ щыщІэвдэ хъунущ пощтым и дэтхэнэ Іуэхущапіэмэ. Мази 5-м «Адыгэ псалъэ» газетым и уасэщ сом 548-рэ кІэлъейкІэ 05-рэ.

Ди индексыр П 5894

Гъуэгу лэжьыгъэхэр зэрекIуэкIым депутатхэм я нэIэ тетщ

(КIэухыр. ПэщIэдзэр 1-нап.)

Республикэм и дежкIэ мыхьэнэ хэха зиIэ къалэнхэм ящыщу министрым къыхигъэщхьэхуIащ щIыналъэ мыхьэнэ зиIэ гъэзугъэм ящыщу туристхэм я зекIуапIэхэр, республикэм и щIыналъэм туризмэм и Iэхущ1апIэу щыIэхэр Кавказым и Псы Хущхъуэхэм щыIэ курортхэм япызыщIэ икIи ди къэралымрэ Куржымрэ я гъунапкъэм екIуалIэ гъэзугъэр, республикэр и гъунэгъуэхэм япызыщIэ адрей гъэзугъэр федеральнэ мылькум хэгъэхьэныр. Мыхьэнэшхуэ зиIэ Iэхущхэм ящыщу къэпсалъэм къыхигъэщащ Тырныауз и руда къыщIэхьыпIэхэм я транспорт инфраструктурэм зэгъэужьыныр икIи абы екIуалIэ гъэзугъэр егъэфIэкIуэныр.

Докладым щытепсэлъыхьым депутатхэр Къуныжь Вячеслав куэдкIэ еупщIащ. КъБР-м и Парламентым и УнафэщIым и къуэдзэ Жанатаев Салим къигъэуващ турист куэд зэкIуалIэ Шэджэм псыкъелъхэм щыIэ гъэзугр зэрызэкIэлъымыкIуэр , ар гъэ къэс псым зэрилъэсыр. Къуныжь Вячеслав зэрыжиIамкIэ, мы гъэзугр щыIэ мардэхэм тету зептхьэну тыншкъым, сыту жыпIэмэ, псыхъуэр икъукIэ зэщIэ. Ауэ абы щхьэкIэ къэмынэу иджыблагъэ проект хъарзынэ ягъэхьэзыраш.

КъБР-м и Парламентым Щэнхабзэмкlэ, граждан жылагъуэ Iэхущ1апIэхэм зегъэужьыныкIэ, цIыхубз хъыбарегъащIэ Iэхущ1апIэхэмкIэ и комитетым и унафэщI Пащты Борис къыхигъэщхьэхуIащ «Кавказ» федеральнэ автомобиль гъэзугъм щIэщхьу куэд къызэрыщIэхъур социальнэ сетхэр къэзыгъэсэбэпхэм зэрызэпрадзыжыр икIи абы и щхьэусыгъуэр гъэзугр зэрыбгъуэзэр зэрыларар.

Абы и жэуапу министрым жиIащ:

- Мы гъэм щIадзэнурэ Аруан къуажэм и бгъум дежкIэ щыIэ «Аруан» бззэрым щегъэжьауэ Арщыдан къуажэм и дэкIыпIэм нэс кIуэ километр 14-р нэхъ бгъуэ ящыныщ, дэтхэнэ пЪэныкъуэмкIи сатыриту щыIэкIуэн хуэдэу. «Кавказ» автомобиль гъэзугм и управленэм и мурадщ гъэзугр зэрыбгъуэзм пыщIа гугъуехь псори 2020 гъэм фIэмыкIыу къызэринэкIыну.

Ахъуэхъум и уэрамым къыбгъуриту къыпэзыкIухь Iыхьэр зэрызэрагъэпэщыжрэ зы илъэс зэрыримыкъуам къыхэкIыу ар аргуэру зэрагъэпэщыжыну щIыхуеижьам щIэупщIащ КъБР-м и Парламентым и Унафэщ1 Егоровэ Татьянэ. Доклад зэщIам къигъэлъэгъуащ щхьэусыгъуэ зэмылIэужьыгъуэхэр: ухуэныгъэм тэмэму кIэлъыплъыныр, гъэзугъэр зэгъэпэщыжыныкIэ ягъэув пIалъэхэр, шэсыпIэ зэмылIэужьыгъуэхэр.

Егоровэ Татьянэ къыхигъэщхьэхуIащ Налшык къалэ Кировым и цIэкIэ щыIэ и уэрамыр щызэрагъэпэщыжыну лъэхъэнэм цIыхухэр куэдрэ зэрыщIэупщIэр. Министрым зэрыжиIамкIэ, ахъшэщхуэ зытекIуэдэну мы Iуэхум и проектыр зэхэлъхьэныр гугъусыгъуу зэрекIуэкIар:

- Километри 5,6-рэ хьу Iыхьэм елэжьын дыдэрыт илъэсым щIэддзэнущ, ауэ ар щыдухыфынур гъэ къакIуэщ.

КъБР-м и Парламентым Промышленностымкlэ, транспортымкlэ, связымкlэ, гъуэгу хозяйствэмкIэ и комитетым и унафэщI Гугу Владимир къигъэлъэгъуащ республикэм исхэр зэрыщыгугъым хуэдэу уэрэдгъэ пэжыгъэхэм зрагъэубгъуну зэрамурадыр и фIэщ зэрыхъум. Иджыпсту гъэзугъэм щыIэ щытыкIэр зыкIи кхъэзгъыркъым транспортыр нэхъыбэ зэрыхъум, ар къэзыгъэсэбэпхэми нэрылъагъуу гъэ къэс къызэрыхэхъуэм.

Парламентархэр хэхауэ тепсэлъыхьащ щIэуэ ящI гъэзугхэм я фIагъым, подряд Iэхущ1апIэхэм автомобиль гъэзугхэр щыIэ мардэхэм тету зэрызэрахьэм, гъэзугхэм къыщыхъу гузэвэгъуэхэр гъэмэщIэнымкIэ видеокамерхэр сэбэп зэрыхъум, нэгъэущIэкIэми. А псори къыхэщащ зыхэплъа Iуэхум теухуауэ КъБР-м и Парламентым и президиумым къищта унафэм.

ЗэIущIэм щытепсэлъыхьащ федеральнэ закон зыбжанэм я проектхэм, УФ-м и нэгъэущI субъектхэм я парламентархэм къыхалъхьа жэрдэм зэмылIэужьыгъуэхэм. Апхуэдэу депутатхэм унафэ къащтащ республикэм и экономикэм и Iэнатlэ щхьэхуэхэм хэхэу къыщыхьзыгъэльэгъуа хэха къыщыхьзыгъэльэгъуа цIыху гупым КъБР-м и Парламентым и ЩIыхь тхьылъыр етыным теухуауэ.

КъБР-м и Парламентым и пресс-Iуэхущ1апIэ.

● Юбилей

Лъэпкъ гъуазджэм лъагъуэ нэху щыпхызыша Мурат Чапай

Псэужатэмэ, иджыблагъэ и ныбжьыр илъэс 80 ирикъунут РСФСР-м, КъБР-м щIыхь зиIэ я артист, Адыгейм и цIыхубэ артист, лъэпкъ гъуазджэм хэлъхьэныгъэ ин хуэзыщIа Мурат Чапай.

ЗЭФIэКI инкIэ Тхьэр зыхуэупса зырызхэм ящыщт Чапай. Ар утыкум зэрита илъэс 50-м роли 100-м щIигъу гуимыхужу игъэзащIащ.

Муратхэ лъэпкъкIэ къэбэрдейщ. Ахэр Адыгей щIыналъэм щыщщ. Лъэпкъыр Мурат цIыхухъуцIэм къытехъукIащ. А къудамэм и ебланэ лакъуэщ Чапай. Абы цIэр къыфIэзыща и адэ шыпхъум цIэрыIуэу, лIыгъэ хэлъу къэхъуну игъурлыуэ къыгрилуат.

Чапай и адэ Исмэхьил яхэтащ 1942 гъэм жэпуэгъуэм и 20-м Красная Полянэм щызэуа зауэлI 250-м. Зауэ нэужьым мы щыпIэм къыщыззрагъэпэща курыт еджапIэм и музейм зыплъыхьакIуэ куэд къахуокIуэ. Хэкум и мамырыгъэр зыхъумакIэм я фоеплъ сурэтым Чапай и адэрэ хэтщ. Быныр пIын, зыхуей хуэгъэзэн и Iэхуку1э а лъэхъэнэм лIыгъэ зезыхьахэм ящыщщ Чапай и анэри. Абы хуэзфIэкI къигъэнакъым щIалэр зыхуей хуэмыныкъуэу къигъэтэджыныжкIэ. Зегъэрым абы Чапай сомитI иритри бззэрым игъэкIуат, шхын къищэхуну. ЩIалэр «Ленин» псалъэр зытетха тхьылъым екъуапсэри, блокIыфакъым.

Чапай ялъэ зэплъар «Аленький цветочек» спектаклрат икIи занщIэу театрым и дуней тельыджэм дихьэхат. «Къуажэ зэшыгъуэ» Чапай и пьесэр я жылэм щагъэувауэ щытащ. Ар псыпэ хуэхъуат тхакIуэм.

Куэшхьэблэ щIыналъэм хыхьэ Блашэпсынэ къуажэм дэт курыт еджапIэр къиуха иужькIэ, колхозым илъэскIэ щылажьэри, ГИТИС-м и адыгэ студием щIэтIысхьауэ щытащ. А гъэ дыдэм Адыгейм я хэгъэгу драмэ театрым и труппэм хагъэхьащ. Абы Мурат къыщигъэщIащ гуимыхуж ролхэр, теплъэгъуэ гъэщIагъуэнхэр.

Театрым щигъэзэщIа ролхэм я мызакъуэу, абы и Iэдакъэ къыщIэкIащ пьесэ зыбжанэ. Абыхэм ящыщу хыр Цей Иброхьим и цIэр зезыхьэ Адыгэ къэрал драмэ театрым, Щоджэнцыкlу Алий и цIэр зезыхьэ Къэбэрдей къэрал драмэ театрым, Мейкъуапэ дэт Музыкэ театрым щагъэуващ. КъиущынэмыщIауэ, Мурат Чапай адыгэбзэкIэ спектакль куэд зэридзэкIащ. Абы къыдигъэкIащ тхыгъэхэр зэхуэхьэсауэ зэрыт «ШIуэзабзэхэр» (1994 гъэ), «Iэнатlэм и гъэрхэр» (2004 гъэ) тхылъхэр. Ар хэтащ Урысейм и ТхакIуэхэм я зэгухьэныгъэм.

Мурат Чапай и цIэ зэхэзымыха адыгэ щIыгум куэд ису къыщIэкIынкъым. Сыт щхьэкIэ жыпIэмэ, ар лъэпкым къыхэкIа артист нэхъыфIхэм, акъыл жан зыбгъэдэлъа, зи Iэдакъэщ1кIэм щIэупщIэ ин яIэ цIыхущ. Абы и чтыку итыкIэ дахэм, и уэрэд жыIэкIэм, къигъэщIа образхэм нэхъыжьхэри нэхъыщIэхэри дихьэхуэзфIэкIырт дэни щыпсэу адыгэхэм яльэIэсын, и Iэхущ1афэм ахэри нэIуасэ хуищIын. Сыт я уасэт абы и гушыIэкIэм, акъыл ин хэлъу къиуатэхэм?!

ПIалъэ гуэркIэ Чапай щылэжьащ адыгэ радиоми. Ар кьащэрт гупсысэ кIэщIхэм, теплъэгъуэ цIыкIухэм, очеркхэм, новеллэхэм. Абы и творчествэм зыужьыныгъэ игъэтауэ кьащ1адыгитэр ар Америкэм и Штат Зэгуэтхэм, Германием, Сирием, Тыркум, Израилым щыщIа лъэхъэнэрщ. А пIалъэм хамэ къэрал щыпсэу ди лъэпкъэгъуэхэм къащIыхуам и мызакъуэу, фIы дыдэуи яльэгъуат.

Чапай ящыщщ, и лъабжьэ дыдэм къыщегьыгъажьэу, и къарурэ пщIэнтIэпскIэ Iэнатlэ лъагэ зыIэрызыгъэхьэфахэм. Адыгейм щэнхабзэмкIэ и министрым и ягъ къуэдзэ, Адыгэ театрым и унафэщI къулыкъуэхэр ирихьэкIащ. Сыт хуэдэ Iэнатlэ пэрытами къыхьэщIэ Iуэхур, щэнхабзэр, литературэр зэрыригъэфIэкIуэным, абыхэм и гущIэ зэрыхилъхьэным яужь итащ икIи къехъуIащ.

«Театрыр щыгъын фIэдзапIэм щыщIедзэ», - жаIэ. Мурат Чапай театрым хуищIа фIыльагъуныгъэр и цIыкIущхьэ къыщежьэри и гущIэ псом пхихьфащ. Ар псэуухкIэ литературэм, театрым, лъэпкъым хуэлэжьащ. Абы и гущIэ зытригъэкIуэдахэр щыIэху езым и цIэми мылIэжьныпсэ Iутынущ.

ИНЭРОКЪУЭ Данэ.

● Гупсысэхэр

Ди псэм псэуэ Iут

Анэ... Сыт хуэдиз IэфIагьрэ гуапагьрэ къуитрэ а зы псалъэм, сыту мыхьэнэ куэд къикIрэ абы. «Анэ» псалъэр щыжыпIэкIэ, гущIэр егъэпIейтей. «Анэ зимыIэм гуIэр и махуэщ» - ауэ жиIакъым пасэрейм. А псалъэхэм урагъэгупсысыж Iэщабэ-Iущабэу, хуэсакъыу анэхэр хъумэн зэрыхуейм. Блокl зэманыр, макIуэр гъащIэр... ЦIыхум зехъуэж, Iуэхугъуэ гуэркэрэ гум щогъупщэж. Ауэ, сыт хуэдэ зэманми, сыт хуэдэ лъэхъэникI гум имыхуу, хуабэу, гуапэу, щабэу илъщ ар - анэр. Абы быным хуиIэ лъагъуныгъэм кIэ иIэкъым, быныр балигъ хъуами, ар сыт щыгъуи сабийщ анэм дежкIэ, и гур хуэмыгъуэщ жэщи махуи, мы дуней сом тету пIэрэ адэ-анэм хуэдэу псэ къабзэрэ гу хьэлэмрэ зиIэ нэгъуэщI цIыху! ЯлъэкIамэ, быным и зы щхьэц налъэ хагъэхунтэкъым.

АнэМ и Iэфlщ япэ дыдэ зыхэпщIэри, зи хуабэ къыплъысри, зи лъагъуныгъэ мыкIуэщIкIэ зозыгъэгъэнщIри. Аращ псом нэхърэ нэхъ насыпыфIэ уищIну хущIэкъури, игъащIэкIэ къомыиныгуэну, сыт хуэдиз екъулIэныгъэ е къулеягъэ умыгъуэтами. Гъащ1эм а зырщ - анэрщ, зызымыхъуэжу хуанэр, и сабийм тегужьеикIауэ, жей лъэпкъ имыщIэу, абы и псэукIэ, пIыкIэ хъунум йогупсыс. Анэр сыт щыгъуи быным папщIэкIэ хихьэфынущ мафIэм. ЦIыхум гузэвэгъуэ щыхэхуи щыгуфIи япэу жиIэр «мамэ» псалъэрщ. Анэгур маблэ, анэпсэм ди гъащIэр нэху тхуещI.

ЩIалэгъуэлъапэм ящыщ куэдым къагурыуэрэкъым анэм къытхуищIэ псор. Абы и гугъу тщIын хуей щIэхъуам и щхьэусыгъуэри мыращ: анэмрэ бынымрэ я зэхуакум дэлъын хуей хуабагъэр, пщIэр, нэмысыр ди зэманым тIэкIу нэхъ кьелъэхъышэхауэ зэрыщытырщ. ГъащIэгъуэныракъэ, мылъку гуэр тфIэкIуэдамэ, ди гум щIохьэ, ауэ зэи дегупсысыркъым гъащIэр зэрызэхэлъ махуэхэр хъамыгъэзэжыну зэрытIэщIэкIым. ДэкIуеигъуэ зиIэм ехьижыгъуи къыпэщылъщ, ауэ дэ абы и чэзум дегупсысыфыркъым. Анэм и джэ макъи, и лъэIуи ди тхьэкIумэм щызэхимых щыIэщ.

Дунейм узэрыхэплъэр, узэыгъэлъагъур, IэфI пщызыщIыр зэращи, анэр - нэ пэлъытэщ. Аращ щыжаIэр «Анэр нэщ» жаIэу. Анэм къуитар къуетыпэ, анэIэм къыIэщIэкIам нэхъ хьэлэл щыIэкъым.

Анэхэм я нэхъыфIщ си дежкIэ си мамэ Хьэжнэгъуей Фаридэ Хьэчим и пхъур. ФIыщIэ ин хуэощ, си щхьэр хузогъэлъахъышэ, апхуэдиз гуапагърэ IэфIагърэ къыззэыта си анэ дыщэм. Псалъэ гуапэ фIэкIа къыджимыIэу дызыпIа си анэм.

Иджы сэри сыанэщ, сабиитI згъуэтыжащ. Си анэм къыхсихльхьа гъэсэныгъэр яхэслъхьэну яужь ситщ. Анэхэм яжеIэн хуейщ уигу яхуилъыр, фIыуэ зэрыплъагъур. ГхуэзфIэкIыр, мащIэу щытми - яхуэщIапхъэщ.

Дахуэвгъэсакъ псори анэхэм, дащыбгъэсхь абыхэм я къарум. Апхуэдизрэ гугъу къыддехьа анэм и хьэкъышхуэ зэрыттелъыр зэи зыщыдгъэгъупщэ хъунукъым.

Анэбзэр махэщ, еубзэ дахэу,
Арщ зыщIэхъуэпсыр анэ гу къуэпсыр.
Ди псэм и къудамэ, ди гуфIэгъуэ нэпс.
Анэм нэхърэ нэхъ лъапIэ мы дунейм темыт.
Быну хъуам ди лъапIэ, ди псэм псэуэ Iут.

КъЭРМОКЪУЭ Жаннэ,
КъБКъУ-м и студентэ .

● Ди щIыналъэхэм

Унэ бжэIупэхэр егъэдахэ

«Къалэ кIуэцIхэр зыхуей хуэгъэзэн» программэм Тэрч щIыналъэмкIэ зыщеубгъу.

АБЫ ИПКЪ ИТУ мы гъэм унэ зэтету 7-м я бжэIупэхэр зыхуей хуагъэзэнущ. Мы зэманым лжьыбгъэшхуэ щокIуэкI Бесльэнейм рэ Къанкъуэщымрэ я уэрамхэм тет 9-нэ, 47-нэ унэхэм я Iэгъуэблагъэм. Лжьыбгъэхэм хуагъэхьэзыр Лермонтовым и уэрамым тет 80, 82-нэ фэтэрхэри. Мы программэм хыхьэу, зэрыфщIэщи, бжэIупэхэм тепЪ асфальтыр, бетон къэухьхэр зэрахьэжкI, тетIысхьэпIэ дахэхэр щагъэув, удз гъэгъа гъэсапIэхэр щащI. КъимыдэкIэ бжэIупэхэр къагъэнэхун папщIэ иджырей мардэхэм тету щIыщIагъ ток кIапсэхэр яукъуэдий, кIэрыхубжьэрыху идзапIэхэр ягъэув, жыг хасэ, сабий джэгупIэхэр, транспорт гъэувыпIэхэр яухуэ.

Фэтэр бжэIупэхэр зэIузэпэщ щыным пыщIа лэжьыгъэхэр зэрыщыхьуIуным нэсыху зэфIагъэкIыну я мурадщ.

ШЭРЭДЖ Дисэ.

● ЩIыуэпс

КIэлъыплъакIуэхэр мэсакъ

Удз гуэрэнхэр къэхыным, абы къырикIуэнкIэ хъуну зэраныгъэм цIыхур щыхъумэным теухуа лэжьыгъэм пащэ.

ГЪЭМАХУЭМ зэрыщIидзэрэ ди республикэм и къалэхэмрэ жылагъуэхэмрэ удз ежьужьыр къыщIах. Абы нэхъыбэу хеубыдэ уэрамыбгъуэр, паркэр, лъэс зекIуапIэхэр. КъБР-м и Роспотребнадзорым мы Iуэхум хэтыну къыхуриджащ шыгъуэгу хадэ зиIэхэри, сыту жыпIэмэ, зы тхъэмахуэм кьриубыдэу мэл хьэпIатIэр цIыхуи 100-м нэблагъэм едэжьащ. Удзыр къахыу аскарициднэ пкъыгъуэхэмкIэ щIыпIэхэм елэжьу зэрыщIадзэрэ Iуэхур зэтеувыIащ.

Мы зэманым лжьыбгъэшхуэ щокIуэкI Iэщ фермэхэм, мэкъумэш щIапIэхэм, гъэмахуэ хъупIэхэм. Мэл хьэпIатIэм ебэныну ар щыбгъэуэ лъэхъэнэр икIыу. Ар зыхуэзэр бадзэуэгъуэм икуэрщ.

ЛЪОСТЭН Музэ.

● Дыгъуасэ

Щоджэн Хьэутий и тхылъыщIэ утыку кърехьэ

Щоджэн Хьэутий иджыблагъэ къыдигъэкIа «1837: Тайны странствования Лермонтова по Кавказу» тхылъым дыгъуасэ пъэтеувэ щыхуащIащ Гуманитар къэхутэныгъэхэмкIэ Къэбэрдей-Балъкъэр институтым. Абы къырихьэлIат щIэныгъэлIхэр, тхыдэджэр, тхакIуэхэр, жылагъуэ лэжьакIуэхэр, Лермонтовым и творчествэр фIыуэ зыльлъагъэр.

ЗэIущIэм щытепсэлъыхьащ Лермонтовым и творчествэр тхылъым зэпкърыха зэрыщыхъуам, нэхъапэм куэдым гу зылъамыта Iуэхугъуэхэр къызэрыщыхьам, абы литературэм, щIэныгъэм, адыгэ лъэпкъым я дежкIэ иIэ мыхьэнэм и инагъым. Дэфтэрыр и тегъэщIапIэу Щоджэным зэрIигъэуващ усакIуэр 1837 гъэм Кавказым къыщыкIуам зэрызекIуа лъагъуэхэмрэ гъуэгуэмрэ.

Тхылъым и лъэтеувэм теухуа тхыгъэ зыуб гъуа ди газетым и къыкIэлъыкIуэ къыдэкIыгъуэхэм ящыщ зым фыкъыщеджэ.

ЩОМАХУЭ Залинэ.
Сурэтыр **КЪАРЕЙ Элинэ** *трихащ.*

● Хэхыныгъэ-2019

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и еханэ зэхуэсыгъуэм и депутатхэр 2019 гъэм фокIадэм и 8-м щыхаххIэ хэтын папщIэ хэхакIуэхэм я зэгухьэныгъэу кандидатхэм я спискэхэр езыгъэтхахэм ящIэн папщIэ

«КъБР-Медиа» къэрал кIэзонэ Iуэхущ1апIэм хэIущIыIу ещI езым и унафэм щIэт цIыхубз хъыбарегъащIэ Iэхущ1апIэхэм Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и еханэ зэхуэсыгъуэм и депутатхэр 2019 гъэм фокIадэм и 8-м зэрыхахынум зыхуэгъэхьэзырынымрэ ар егъэкIуэкIынымрэ яхуэгъэзэа агитацэ тхыгъэ хэхакIуэхэм я зэгухьэныгъэу кандидатхэм я спискэхэр езыгъэтхахэм къабгъэдэкIэр пщIэнэзу традэзн папщIэ тхъэмахуэ къэс печатым и напэкIуэцIхэм щыкухах щыпIэхэр зыхуэдизыр.

Печатым и цIыхубэ хъыбарегъащIэ Iуэхущ1апIэхэр (газетхэр)

№№	Агитацэм пыщIа тхыгъэхэр тедзэнымкIэ Iуэхутхьэбзэхэр	Къыззрабжыр	Зыхуэдизыр
1	«Кабардино-Балкарская правда»		
1.1.	Печатым и напэкIуэцIым щыхухах Iыхьэр	сантиметр зэбгъуэзнатIэ	2325
1.2.	ЦIыхубз хъыбарегъащIэ Iэхущ1апIэр зэратхамкIэ щыхьэт тхылъыр - №Н-0009, 14.06.1994 гъэм		
2	«Адыгэ псалъэ»		
2.1.	Печатым и напэкIуэцIым щыхухах Iыхьэр	сантиметр зэбгъуэзнатIэ	2325
2.2.	ЦIыхубз хъыбарегъащIэ Iэхущ1апIэр зэратхамкIэ щыхьэт тхылъыр - ПИ №ТУ 07-00117, 19.12.2016 гъэм		
3	«Заман»		
3.1.	Печатым и напэкIуэцIым щыхухах Iыхьэр	сантиметр зэбгъуэзнатIэ	2325
3.2.	ЦIыхубз хъыбарегъащIэ Iэхущ1апIэр зэратхамкIэ щыхьэт тхылъыр - ПИ №ТУ07-00118, 19.12.2016 гъэм		
4	«Советская молодёжь»		
4.1.	Печатым и напэкIуэцIым щыхухах Iыхьэр	сантиметр зэбгъуэзнатIэ	1510
4.2.	ЦIыхубз хъыбарегъащIэ Iэхущ1апIэр зэратхамкIэ щыхьэт тхылъыр - ПИ №ТУ07-00036,05.09.2011 гъэм		
5	«Горянка»		
5.1. 5.2.	Печатым и напэкIуэцIым щыхухах Iыхьэр ЦIыхубз хъыбарегъащIэ Iэхущ1апIэр зэратхамкIэ щыхьэт тхылъыр - №Н - 0143, 23.07.1998 гъэм	сантиметр зэбгъуэзнатIэ	1510

● Ди псэлъэгъуэр

Дзыхьмыщ1 Анзор: Къуажэдэсхэм ди зэгурыІуэныгъэм, зэрыІыгъыныгъэм я фІыгъэщ ди ехъулІэныгъэхэр

Къуажэ администрацэм и унафэщ1 Дзыхьмыщ1 Анзор.

***Тхьыдэ къулей зиІэ, зэманым декІуу псэу, дызэрыгушхуэ цІыху щэджащэ куэд къызыдэкІа жьлэжьщ сыкъыщыхъуа Хьэтуей къуажэр. Генерал-майор Анзор Хьэту и жьлэр илъэси 170-рэ хъуауэ Урыху псым и сэмэгурабгъу лъэныкъуэм хъыщыщ. Жьлэнрамэз, зыужьынныгъэ гъэзэгуанэшхэу и щІыбагъ къыдэльу икІи сытым дежи нэхъыфІым хущІэкъуу къоГуэгурыкІуэ. «Урыхупс ефахэр тхьэІухуду гуащэщ, Урыхупс ефахэр нарту лІы щэджащэщ», - щитхъугъащ КъБР-м и цІыхубэ тхакІуэ Нало Заур и уэсэхм ящыщ зым. Хэт ищІэн, урыхупсым и Іубгъуэр, абы и акъужьрагъэнщ къуажэдэсхэм я зэфІэкІым, я гуащІэм лъабжьэ хуэхъури. Нэхъыщхьэращи, я нэхъыжьыфІхэм я щапхъэр я гъуазэу жьлэр зэгурыІуэрэ зэдэІуэжу, къуажэм къыщрахьжь Іуэхур псори зылІи и быну зэкъуэувэрэ зэфІахыу мэпсэу. Пэжщ, апхуэдэ зэхэтыкІэр куэдкІэ ельытащ къуажэ тхьэмадэм. Абы и лъэныкъуэкІи ди насып кІыкІащ, а къалэнхэр зыгъэзащІэ Дзыхьмыщ1 Анзор и жьлэм и нобэмрэ и пщэдеймрэ еэзэн имыІэу уэлэжь, абы и къэкІуэнум дахагъэрэ фІыкІэ хуэхъуапсэ, жэуаплиныгъэшхэу зыхэль, къызэгъэпэщакІуэ жьыдэрэу щыт унафэщІу къытхуцІыкІащ. Къулькъум зэрыпэрыт ильэситІрэ ныкъуэм къринубыдэу икъукІэ лъжьыгъэшхуэ зэфІигъэкІащ, зыхущІыкъуэр нэхъибэжщ. И Іуэхущ1афэхэр хуэбгъэщІагъуэу псалъэмакъыр къыщІэбдзэмэ, Анзор занщІэу уэзпеудри, жеІэ: «Си закъуэ къарукІэ сэ зыри схуэщІэнутэкъым, сытым дежи къуажэдэсхэр къыскъуэуващ, адэкІи зыхуэдгъэувык ъалэнхэр зэгъуэсу зэфІэтхынщ. Аэр си щІыб къызэрыдэтыр зэрызыхъзагъащІэрщ къары къызэзытри Іуэхушхуэхэм сытезыгъэгушхуэри».**

- Анзор, Іэнатіэм ущыпэрыуэвэм нэхъыщхьэу сыт хуэдэ къалэнхэр зыхуэбгъэувыжат?

- Къуажэдэсхэр зэдэарэзыуэ я къулыкъур кІыщыскхуагъэфащэм, абы сызэрыпэрытыну пІалъэм, дауэ сщІыми, къызэгъэзэ дзыхьыр гъэпэжныбр, псом япэраеу, си щхьэм хуэзгъэувыжа къалэн пэщІыдэ. АдэкІэ къуажэм дэлъ лэжьыгъэм зыщызэгъэгъуаэзщ, Іуэху щыІэхэр нэхъапэ игъэщыпхъэкІэ дубзыхэри, и ужь дихьащ.

- Сэ зэрысщІэмкІэ, илъэситІрэ ныкъуэм къриубыдэу Іуэхум хъарзынэу фехъулІащ...

- Ялп идгъэщащ къуажэм и къабзэлъабзагъэр. 2016 гъэм и жэпуэгъуэ мазэрат къулыкъум сыщыпэрыхьари, а илъэсым и кІэ хьуху хабзэм кьемызэгъэщу щыІэ пэнкІий идзыпІэхэр дгъэсеижащ, зэрыжаІэу, къуажэ гупи щІыби, абы и уэрамхэми удзыжьхэр, жьыгъжьхэр идгъэкъэбзыкІащ, адэмыдзкІэ щымыпытыпхъэхэр лъэныкъуэ едгъэзащ. ИлъэсыщІэр, 2017 гъэр кьихьэри, къуажэм хьэщІэ кьыхуеблагъэмэ, ялп эдекІуалІэ администрацэм и унэм зэгъэпэщыжьныгъэ лэжьыгъэхэр щедгъажьэри, и щІыбкІи, и кІуэцІкІи, щІэтыну хьэпшыпхэмкІи мазихым кьриубыдэу зыхуей хуэдгъэзащ. А илъэсым республикэ инвестицэ программэмкІэ сом мелуан 12,2-рэ кІэлъыдуатІыпщати, къуажэм и уэрам нэхъыщхьэм и гъуэгумрэ и лъэс лъагъэмрэ телъ асфальтыр (метр зэбгъуэзнатІэу 3700-рэ) тхъуэжащ.

Къуажэм дэт Іуэхущ1апІэхэм я унафэщІхэр зэхуэсщэри, щхьэж и гукъеуэр кьезгъэІуэтащ, иужькІэ сэри абыхэм сыкІуэри я щытыкІэр зэзгъэлъэгъащ.

Фельдшер-акушер Іуэхущ1апІэмкІэ къыщІэдзащ. «Къуажэхэм я социалькІэ зыужьныгъэ» федеральнэ программэм ипкъ иткІэ, аз зэраухуэрэ куэд щІатэкІыми, абы тыншу дыфІэкІащ: мащІэу къэдгъэщІэрэщІэжащ, зыхуэныкъуэ хьэпшыпхэр къахуэтщэхуащ, интернеткІэ къыздгъэпэщащ.

ЩэнхабзэмкІэ унэр илъэс зыбжанэ хъуауэ лажьэртэкъым, мыхьэнэншэ дыдэ хъуауэ, уцІыхьэнкІэ шынагъуэ апхуэдэт. Ди къуажэ къарукІэ дыпэлъащынутэкъыми, районым и унафэщІхэри ди чэнджэщэгъуэ, 2013 - 2020 гъэхэм «Щэнхабзэмрэ туризмэмрэ зегъэужьын» къэрал программэм зыхэдгъэхуэну мурад тщІащ. КъБР-м ЩэнхабзэмкІэ и министерствэм къикІа къэпщытакІуэ гупым: «Зэгъэпэщыжьныгъэ лэжьыгъэм етхъэлІэнуэр къызыщІэкІыну ахъшэр хьэдэфтмэ, мыдрейр къуажэм ди пщэ дыдэпльхъэк», - щажеСІэм, апхуэдэ иджыри къэс зыщІыпІи зэрыщыщэхамыхар ягъэщІагъуэу, къыптпэщІкІуэтащ. Апхуэдэу а программэмкІэ сом мелуани 7-м нэблагъэ къыптІэрыхьащ. Мыбдеж, пэжыр жысІэнщи, къалэнышхуэ жьлэм и пщэм дэслъхьат, ауэ сыкъагъэщІэхъуакъым. Іуэхур нэхъ тынш къытщыыпщІахэм ящыщщ лэжьыгъэр езыгъэкІуэкІыну подрядчикыр си цІыхугъэу къыздэкІуэрыщІэкІар. «Ахъшэ къыптІэрыхьар мащІэщ, зэгъэпэщыжьныгъэм ефхьэлІэнур къыщІэкІыну аращ. Ялпрагъэ, мылъкур нэгъуэщІыпІэкІэ мыкІуэу росри Іуэхум текІуэдэну сыхуейт, етІуанэрауэ, уэ уи цІыху кьыуймышэу, ди къуажэдэсхэм сытри яхуэщІэнуци, абыхэм сом кьыщеГъэлэжь», - жысІэу сыщыбгъэдыхьэм, си лъэІур зэхахащ. Мазищым кьриубыдэу Іуэхущ1апІэр дагъэушэну хьэзыр ящІащ. Адрей текІуэдэ ахъшэр дэнэ хъэздикІар жыпІэмэ, къуажэдэсхэми си ныбжьэгъуэхми зэрахуэзфІэкІкІэ зыкъыщІагъэкъуащ. Республикэм и район кІэс зы Іуэхущ1апІэ а программэм хэхуащ. Ди щІыналъэм ар зыпІысар ди къуажэращ. Иджыблагъэ КъБР-м и Правительствэм и Унафэщ1 Мусуков Алий зи пашэ хъэщІытакІуэ гупым абыхэм я щытыкІэхэр зрагъэлъэгъуати, ди ЩэнхабзэмкІэ унэр нэхъыфІ дыдэ хъуахэм хабжащ. Іуэхур зи пщэ дэпъа подрядчикхэм гугъу зыкъыдграгъэхащ. Ауэ абы я лэжьыгъэр абдеж щызэфІэкІакъым. «Хабзэшхуэ зыдэлъ, зэгурыІуэу псэу жьлэм иджыри зыгуэркІэ сэбэп дыфхэхуэну дыхуейт», - жаІэри, къуажэм нэхъ бынунагъуэшхуэу дэс Къэжэр Альтир кьригъэжьа унэр, блынджабэр дращІеяуэ арат, и кІэм хунагъэсащ, зыкІи, абы и уэрамхэми удзыжьхэр, жьыгъжьхэр идгъэкъэбзыкІащ, адэмыдзкІэ щымыпытыпхъэхэр лъэныкъуэ едгъэзащ. ИлъэсыщІэр, 2017 гъэр кьихьэри, къуажэм хьэщІэ кьыхуеблагъэмэ, япэу здекІуалІэ администрацэм и унэм зэгъэпэщыжьныгъэ лэжьыгъэхэр щедгъажьэри, и щІыбкІи, и кІуэцІкІи, щІэтыну хьэпшыпхэмкІи мазихым кьриубыдэу зыхуей хуэдгъэзащ. А илъэсым республикэ инвестицэ программэмкІэ сом мелуан 12,2-рэ кьыгъуэуІыпщати, къуажэм и уэрам нэхъыщхьэм и гъуэгумрэ и лъэс лъагъэмрэ телъ асфальтыр (метр зэбгъуэзнатІэу 3700-рэ) тхъуэжащ.

Къуажэм дэт Іуэхущ1апІэхэм я унафэщІхэр зэхуэсщэри, щхьэж и гукъеуэр кьезгъэІуэтащ, иужькІэ сэри абыхэм сыкІуэри я щытыкІэр зэзгъэлъэгъащ.

Фельдшер-акушер Іуэхущ1апІэмкІэ къыщІэдзащ. «Къуажэхэм я социалькІэ зыужьныгъэ» федеральнэ программэм ипкъ иткІэ, аз зэраухуэрэ куэд щІатэкІыми, абы тыншу дыфІэкІащ: мащІэу къэдгъэщІэрэщІэжащ, зыхуэныкъуэ хьэпшыпхэр къахуэтщэхуащ, интернеткІэ къыздгъэпэщащ.

ЩэнхабзэмкІэ унэр илъэс зыбжанэ хъуауэ лажьэртэкъым, мыхьэнэншэ дыдэ хъуауэ, уцІыхьэнкІэ шынагъуэ апхуэдэт. Ди къуажэ къарукІэ дыпэлъащынутэкъыми, районым и унафэщІхэри ди чэнджэщэгъуэ, 2013 - 2020 гъэхэм «Щэнхабзэмрэ туризмэмрэ зегъэужьын» къэрал программэм зыхэдгъэхуэну мурад тщІащ. КъБР-м ЩэнхабзэмкІэ и министерствэм къикІа къэпщытакІуэ гупым: «Зэгъэпэщыжьныгъэ лэжьыгъэм етхъэлІэнуэр къызыщІэкІыну ахъшэр хьэдэфтмэ, мыдрейр къуажэм ди пщэ дыдэпльхъэк», - щажеСІэм, апхуэдэ иджыри къэс зыщІыпІи зэрыщыщэхамыхар ягъэщІагъуэу, къыптпэщІкІуэтащ. Апхуэдэу а программэмкІэ сом мелуани 7-м нэблагъэ къыптІэрыхьащ. Мыбдеж, пэжыр жысІэнщи, къалэнышхуэ жьлэм и пщэм дэслъхьат, ауэ сыкъагъэщІэхъуакъым. Іуэхур нэхъ тынш къытщыыпщІахэм ящыщщ лэжьыгъэр езыгъэкІуэкІыну подрядчикыр си цІыхугъэу къыздэкІуэрыщІэкІар. «Ахъшэ къыптІэрыхьар мащІэщ, зэгъэпэщыжьныгъэм ефхьэлІэнур къыщІэкІыну аращ. Ялпрагъэ, мылъкур нэгъуэщІыпІэкІэ мыкІуэу росри Іуэхум текІуэдэну сыхуейт, етІуанэрауэ, уэ уи цІыху кьыуймышэу, ди къуажэдэсхэм сытри яхуэщІэнуци, абыхэм сом кьыщеГъэлэжь», - жысІэу сыщыбгъэдыхьэм, си лъэІур зэхахащ. Мазищым кьриубыдэу Іуэхущ1апІэр дагъэушэну хьэзыр ящІащ. Адрей текІуэдэ ахъшэр дэнэ хъэздикІар жыпІэмэ, къуажэдэсхэми си ныбжьэгъуэхми зэрахуэзфІэкІкІэ зыкъыщІагъэкъуащ. Республикэм и район кІэс зы Іуэхущ1апІэ а программэм хэхуащ. Ди щІыналъэм ар зыпІысар ди къуажэращ. Иджыблагъэ КъБР-м и Правительствэм и Унафэщ1 Мусуков Алий зи пашэ хъэщІытакІуэ гупым абыхэм я щытыкІэхэр зрагъэлъэгъуати, ди ЩэнхабзэмкІэ унэр нэхъыфІ дыдэ хъуахэм хабжащ. Іуэхур зи пщэ дэпъа подрядчикхэм гугъу зыкъыдграгъэхащ. Ауэ абы я лэжьыгъэр абдеж щызэфІэкІакъым. «Хабзэшхуэ зыдэлъ, зэгурыІуэу псэу жьлэм иджыри зыгуэркІэ сэбэп дыфхэхуэну дыхуейт», - жаІэри, къуажэм нэхъ бынунагъуэшхуэу дэс Къэжэр Альтир кьригъэжьа унэр, блынджабэр дращІеяуэ арат, и кІэм хунагъэсащ, зыкІи, абы и уэрамхэми удзыжьхэр, жьыгъжьхэр идгъэкъэбзыкІащ, адэмыдзкІэ щымыпытыпхъэхэр лъэныкъуэ едгъэзащ. Къуажэм кьыгъуаІуа Іуэхуцхьэзэбэну «Стройуниверсал» ООО-м и унафэщІ Къэжэр Рустам, абы и дэІэпыкъуэгъуэу Бисер Робертрэ Хьэтыкъуэ Русланрэ фІыщІэ яхуэзщІынут. Псапэ ящІэфрэ, абы кьыпэкІуэ фІыгъуэм щыгуфІыкІыу Тхьэм куэдрэ игъэпсэу!

Унагъуэм кьыдэкІуэу цІыкІухэм я щІэхъуэм зиужьын щыщІидзэр сабий гъэсапІэрщ. Іуэхущ1апІэм и унащхьэр, бжэ-щхьэгъубжэхэр зэтхъуэкІащ, пщІантІэм асфальт тетІъхьащ, бордюрхэр щІэуэ дгъэуващ, унэщІыбыр щхьэхэпльыкІэу, сурэтхэр тету зетхьащ. Сыт гукъеуэр жьыпІэмэ, гъэсапІэм кьекІуэлІэн ныбжьым ит псори кьэтхъуэщтэркъым. Сабий 50-м нэблагъэ зыщІэхуэн унэм кьыгуэтщІыхьыжьын хуейщ. Ар ди закъуэкІэ тхуэзфІэкІынукъым, кьэралыр дэІэпыкъуэгъу кьытхуэхъуну дыщогугъ. Апхуэдэу сабий джэгупІэхэр иджырей жьипхъэм иту

Экономикэ Политикэ
Махуэку
Кавказ Ищхъэрэ Жылагъуэ Іуэху

Курыт еджапІэхэм заужыным папщІэ

УФ-м и Къэрал Думэм иджыблагъэ щытепсэлъыхьащ курыт еджапІэхэм заужыным теухуауэ щІапхъэм.

ФЩІЭН щхьэкІэ. Ди къэралым иІащ курыт еджапІэу мин 41-рэ, абыхэм щолажьэ егъэджакІуэ зы мелуанрэ мин 300-рэ. Ирагъаджэ сабийхэм я бжыгъэр мелуан 16 мэхъу.

2019 - 2021 гъэхэм я бюджетыр кІыщащтэм, «Образование» лъэпкъ проектым хухахащ сом мелард 362-рэ. Ари яфІэмащІэ хъури, мы гъэм дыщІагъуэжащ сом мелуан 730-рэ. А ахъшэр трагъэкІуэдэнущ еджапІэщІэхэр ухуэнымрэ жьы хъуахэр зыхуей хуэгъэзэжынымрэ.

Депутатхэр тепсэлъыхьащ щІэныгъэ иратыфым теухуауэ къалэ, къуажэ еджапІэхэр зэрызэщъэщыкІам. НобэкІэ ди къэралым къуажэ курыт еджапІэу иІэр мин 23,5-рэ мэхъу, ахэр нэхъыбэщ къалэ еджапІэхэм нэхърэ. Ауэ, ди жагъуэ зэрыхъунщи, а нэхъыбэм фІыуэ еджэу къахэкІыр нэхъ мащІэщ. Абы щыхьэт тохъуэ урысейпсо олимпиадэкІэ. Абыхэм я лауреат хъуэхэм, (ику итУ ныбжьыщІэ мини 2-м щыщу) къуажэдэс еджакІуэу яхэхуэм я бжыгъэр 100-ми нэсырыкІым.

ГурыІуэгъэущ, къуажэ курыт еджапІэхэр зэманым екІуу зыхуей-зыхуэфІхэмкІэ кхъэзэгъэпэщын зэрыхуейр. Аращ мы гъэм а Іуэхум сом мелард 3 щыхухахьжар къуажэ еджапІэхэм трагъэкІуэдэну.

КъинэмыщІауэ, къуажэхэм курыт еджапІэ щыухуэным сом мелард 3 къэралым триГъэкІуэдэнущ тпэгъунэгъу илъэсищым. ЕтІанэгъэ щыщІэдзауэ ягъэззэщІэнущ «Земский учитель» программэм. Ар зытещІыхьыжар къуажэм щылэжьыну егъэджакІуэм къэралым зы мелуан зэрараитынущ, я псэукІэр зэтраухуэфэн хуэдэу.

Депутатхэр тепсэлъыхьащ егъэджакІуэхэм я улахуэм 2017 гъэ лъандэрэ игъэта зэхъуэкІыныгъэхэр. Сыт хуэдгъэкІыжынщ илъэситІ хъуауэ егъэджакІуэхэм я лэжьапщІэр «базовая», «стимулирующая» жьыхуаІам тету къаззрыІэрыхьэр. Ялэр хэгъэгум ику иту щат улахуэм и процент 70 хъун хуейщ, нэхъыфІу лэжьэным хущІэзыгъэкъур, тезыгъэгушхуэр (стимулирующая) - процент 30. Ауэ куэдым ар ягъэззэщІакъым, уеблэмэ, язныкъуэ хэгъэгуэм базовэр проценти 10-щ зэрыщагъэувар. КъинэмыщІауэ, егъэджакІуэхэр щыпсэу щыпІэм елъытауэ, я пщэрылъхэмрэ абы пэкІуэу къахьыну улахуэмкІэ зэтехуэркъым. Депутатхэм къальитащ ЩІэныгъэмкІэ, ФинансхэмкІэ министерствэхэр зэгъусэу егупсысыпхъэу Іуэхум хэкІыпІэу къыхуагъуэтыфынум.

Къэрал Думэм щедэІуащ сабийхэр еджапІэхэм щагъэсыжынымрэ, медицинэ хэлІухуэщІэ ягъуэтыным пыщІа Іуэхуэхэм.

ЗэІущІэм хэтахэр зэгурыІуащ Къэрал Думэм и фракцэхэм я лІыкІуэхэр зыхэт гуп къызэрагъэпэщу, депутатхэм къащтэну унафэм ирагъэлэжьыну. Нэхъыщхьэраща, депутатхэм загъэпсэхуну зэбгрымыкІ щыкІэ унафэр хэгъэгуэм яІэрыхьауэ щытыныщ, абы къыщагъэлъэгъуэну Іуэхуэхэм курыт еджапІэхэр гъэ еджэгъуэщІэм хуагъэхьэзырыну хунэсын хуэдэу.

● Хъуэхъу

Налшык къалэ и етІуанэ курыт школым фІы дыдэу щеджа, Ломоносовым и цІэр зэрихьэу Мэзкуу дат къэрал университет цІэрыІуэм и юридическэ факультетым и къудамэм (Криминалистическое сопровождение и защита бизнеса) щІэтІысхьэу ари диплом плъыжькІэ къззыухьу дызыгъэгуфІа дипхъу цІыкІу Елгъэр Динарэ дохъуэхъу узынщэу, захуагъэр и гъуаэзу и Іэщ1агъэм гу къабзэкІэ куэдрэ ирилажьэну.

И адэшхуэ Кашиф, и анэшхуэхэу Зоерэ Мэкъуауэ Розэрэ, и адэ-анэ Залымрэ Мадинэрэ, и дэлъху АстемиР, и Іыхьлыхэр, и ныбжьэгъухэр.

● Рыскъыпхъэ

Лы дощэ, шэ къыдощэху

Иужьрей илъэситхум Урысейм гъавэу, къэкІыгъэ дагъэу, фошыгъуу, джэдылрэ кхъуэлу ищэр куэдкІэ нэхъыбэ хъуащ, ауэ апхуэдизэу хэхъуащ шэуэ кьищэхуми.

ПСАЛЪЭМ папщІэ, 2018 гъэм Урысейм кърихьэлІащ гуэдз тонн мелуани 135,4-рэ. Абы щыщу тонн мелуан 40-р нэгъуэщІ къэралхэм ярищащ. Лыуэ тонн мин 290-рэ ищэфащ, ар процент 21-кІэ нэхъыбэщ 2017 гъэм яхуэзэфІэкІам елъытытмэ.

Иджы шэм теухуауэ. Мы гъэм и ипэ мазиплІым Урысей Федерацэм кьищэхуащ шэ тонн мелуан 1,25-рэ, абы ипэ ита илъэсым къащэхуам нэхърэ процент 23-кІэ нэхъыбэ.

Иужьрей илъэситхум иджыщ апхуэдизэ къыщытщэхуар. Новэ Зеландиемрэ Латин Америкэмрэщ шэ къыдэзыщэр. Абы нэс ар кърашми, ди къэралым къыщалэжьым нэхърэ нэхъ пудщ. Шэм щІэупщІэ нэхъыбэ иІэ щІэхъуам и щхьэусыгъуэр къэкІыгъэ дагъэхэр къагъэсэбэпу ямыдэу, гъэшхэкІ зыщІэхэм абы и лъэныкъуэкІэ тКІийуэ кІэлъыплъу зэрыщІадзарщ.

УФ-м Мэкъуамэш хозяйствэмкІэ и министерствэм жеІэ ерыскъыхькІ шынагъуэншагъэр шэмкІэ гъэзэщІа зэрымыхъур. Ауэ, къэралыр гъэшхэкІ елэжьхэм ядэІепыкъуу зэрыщІидзэрэ, Іуэхум зыкъыгъэзащ, 2018 гъэм шэ тонн мелуан 30,6-рэ къашащ (абы ипэ ита илъэсым яхуэзэфІэкІам нэхърэ процент 1,5-кІэ нэхъыбэ). Министерствэм и Іэщ1агъэлІхэм зэрыжаІэмкІэ, илъэси 7 - 8-м къриубыдэу ди къэралым хуэзэфІэкІынуц ди цІыхухэр зыхуеинум хуэдиз шэ къилажь хъуну.

Магас «къалэ Іущ»

Ингуш Республикэм и цІыху бжыгъэр мин 500 иджыблагъэ ирикъуащ. Абыхэм я процент 60-р къалэхэм дэсщ, я къалащхьэ Магас мин 35-рэ хуэдиз щопсэу. Къалэм унэрэ Іуэхущ1апІэу дащІыхьыну я мурадым и процент 30-ращ зэфІэкІар, ауэ лэжьыгъэр щІэгъэхуэбжьауэ йокІуэкІри, илъэс зыбжанэм кьриубыдэу цІыху мини 150-м нэсым Магас псэупІэ яхуэхъуну жаІэ.

НЭХЪЫЩХЬЭРАЩИ, къалэщІэм зэманым декІуу зеужь. Псалъэм папщІэ, ар ящыщщ «Къалэ Іущ» фІащауэ Урысей Федерацэм щызэфІагъэкІ лэжьыгъэм жыджэру хэтхэм.

«Іущым» и нэщэнэ гуэрхэм я гугъу пщІымэ, гъэщІэгъуэнщ Магас и автобус къэувыІэпІэхэм жылагъуэм, цІыхугъэм теухуа роликхэр щагъэльагъуэ, электроннэ библиотекэ, кофемашинэ зэхэтыр, телефон тІыысар зэрыщыбуэздыжьыфыр. Гъэм и щІыІэгъуэм тетІысхьэпІэхэр къызэрагъэхуабэр, гъэмахуэм - кондиционеркІэ зэрагъэщІыІэр цІыхухэм я дежкІэ тынщ. Автобусым уздежьэм, къалэ администрацэм тхыгъэ, аудио-видео ебгъэхьыфынущ, абы хуэщІа терминал щытщи.

КъэувыІэпІэхэр дахэу щІащ, дэтхэнэми и цІэ иІащ, ингушхэм я тхыдэм, щэнхабзэм епхауэ. КъинэмыщІауэ, картэ-схемэ (жэщым кхоблІэ) фІэлъщи, мы къалэм ялэ дыдэу дыхьари гъэущэнукъым, псори картэм иригъэлъагъунущ. ЗэрыжаІэмкІэ, Дубай и закъуэщ мыпхуэдэ автобус къэувыІэпІэ зиІэр. УзыщыгугфІыкІынщ къэувыІэпІэр дахэ, «Іущ» зыщІа псори ди къэралым зэрыщащІыр.

Мы зэманым куэд жаІэ кІэрыхубжьэрыхум иращІэнум теухуауэ. Магас и пщІантІэхэм дагъэува кІэрыхубжьэрыху идзапІэхэм дыгъэм и къарукІэ лажьэ батареехэр хэтщи, кьрадзэр из зэрыхъум елъытауэ, езыр зэщегъэри куэдкІэ нэхъыбэ йохуэ, тхыльымпІэр, пластикыр, абджыр зэхэдзауэ абыхэм иралъхьэ.

ГъэщІэгъэнщ цІыхухэр зыхуэмеижь щыгъынхэр, вакъэхэр, сабийхэр зэрыджэгу хъэпшыпхэр зраль1ъхэ терминалхэр къалэм зэрыдэтыр, абыхэм хуэныкъуэхэм къащтэфу.

Магас и мэр Цечоев Беслъэн жеІэ 2015 гъэм «Къалэ Іущ» Іуэхур зэрыгъэбелджылырэ, ищхьэкІэ зи гугъу тщІа-хэм къынэмыщІауэ, экотерминалхэри зэрагъэувар, лампІхэр, батареехэр щхьэхуэу ирадзэу. Псы ефапІэхэр къалэм хагъэшащи, къижьыр зыгъэкъабзэ фильтр зэрыхэтым и фІыгъэкІэ а псым умышынэу уефэ хъунущ.

Сыт хуэдизкІыжьыщ: Урысейм УхуэнэгъэмкІэ и министерствэм «Къалэ Іущ» проектым теухуауэ къалэ 58-м зэгурыІуэнгъэ ярищІыІауэ ядолажьэ.

Ерыскъы ІэрыщІхэм къахэхъуэнущ

ГМО хьэрфищым ямыгъэшынэ къэзгъуэтыгъуейщ, ерыскъы Іэрыщ1хэр щІыхуэм и узынщагъэм зэран зэрыхуэхъур ятх, жаІэри. Ауэ а Іуэхур зыми къыгъэувыІэжьыфыну къыщІэкІынукъым, япрауэ, ар зыхуэфІэкІ корпорацэхэм къапэувын зэрыщымыІэм, абыхэм ахъшэшхуэ зэрызэрагъакІуэм тепщІыхьмэ. ЕтІуанэрауэ, дунейм и щытыкІэм щІэгъэхуэбжьауэ зехъуэж, ялэм тыншу къэкІыгъэхэр иджы зехьэгъуэй хъуащи, псыми уэгъуми пэщІэтыф жылэхэр нэхъ къащтэ зи лжьыгъэр мэкъумэшым, хадэхэкІым, удз гъэгъахэм, пхъэщхьэмыщхьэм епхахэм.

ЩІЭНЫГЪЭЛІХЭР тІу зригъэщІыкІауэ ирызодауэ ГМО-р цІыхум и узыншагъэмкІэ зэран-сэбэпым. Ауэ абы жаІэр зэхихьыркъым икІи зэхихыныкъым США-м - биотехнологие Іуэхухэр къыщежьа, щІэхуэбжьауи щекІуэкІ къэралым. Уеблэмэ, иджыблагъэ Трамп Дональд Іэ тридзащ биотехнологие къхэутэныгъэхэр нэхъ псынщІэу гъащІэм хахьэфыным теухуа унафэм. Абы къикІращи, фермерхэм гъуэгур хуэзІуах американ щІэныгъэлІхэм я трансген къхэутэныгъэхэр зэуэ къагъэсэбэпу щІадзэным теухуауэ.

Урысейм ЩІэныгъэкІэ и Академием щІыуэпсымрэ зыужьыныгъэмкІэ и Институтым и щІэныгъэ лэжьакІуэ нэхъыжь Викторов Александр зэрыжиІэмкІэ, ІуэхугъуитІ мэхъу щІэныгъэлІхэр мыбы теухуауэ зэлэжьыр: «генетическая модификация», «генетическое редактирование» жаІэ. Ялэм къикІыр зым и ген нэгъуэщІ геным гъусэ щыхуащІращ (ГМО-генно-модифицированные организмы). ЕтІуанэм щыгъуэ геным «тІоззэщІыхь» е Іуахьыпэ. ЩІыуэпсым езым кьигъэщІа генхэм зэрыхэІэбэм кьикІынкІэ хъунур щІэныгъэлІхэм нэгъэсауэ зохагъэкІауэ щыткъым. Ауэ къэралхэр биотехнологиемкІэ зэпеуэ хъуащи, мы Іуэхум нэхъри зэрызиубгъунур гурыІуэгъэщ. США-ращ мы щІэныгъэ лІэужьыгъуэр къыщежьар, зэрыгурыІуэгъэщи, нэгъэщІ къэралхэр абы зытригъэжьынкъым, къыкІэлъелІэхэр лъэрызехьэми (Китай, Бразилие, Аргентинэ, Индие, Канадэ).

США-м къыщагъэкІ ГМ- жьлэхэр къэрал 28-м къащэху.

Урысейм хабзэ къыщащтащ ГМО-м елэжьыну хуимыту, ауэ апхуэдэ зыхэлъхэм ящыщу лІэужьыгъэу 22-рэ къэралым кърашэ хъунущ. Ахэр ерыскъыхэкІэ Іэщ, джэдкъаз Іусрэ зыщІхэм къагъэсэбэп, абы кьинэмыщІауэ, ГМ шхыныгъэ хьэзырхэри къашэ. ЗэрыгтІыагъэщи, абы зыщытхъумэфакъым. Зыхуумыгъэсфэщэнуми я генхэм теІэззэщІыхьыжауэ кьыщІокІ. Псалъэм папщІэ, трансген соер, нартыхур, прунжыр щумыІтьагъэн тыкуэнрэ бззэрэрэ щыІэкъым. ГМО хэлъщ сабийхэм папщІэ ящІ шхыныгъэхэм, фастфудым, кетчуп хэм, Іофы кІэхэм, нэкуЛъхам, щІакъуэм, нэгъэщІхэми.

Сыт хуэдэ хэкІыпІэ щыІэ? Ялэрауэ, щыхуэм Іэмал иІэн хуейщ хэдэну. «ГМО» хьэрфищыр тратхапхъэщ а щыкІэм тету ящІауэ сыт ямыщэми. Щыхуэм щхъухь лей иримыхьэлІэу, ГМО-р жьлэ къымыгъэсэбэпу къигъэкІамрэ ген зэхъуэкІам къыхащІыкІамрэ хэдэну, ялэр тІэкІу нэхъ лъапІэми, къищэхуну Іэмал иІэн хуейщ дэтхэнэми. ЕтІуанэрауэ, ГМО-м зыщытхъумэну щытхъуэхФІэмыкІкІэ, щІэныгъэлІхэм зэрыжаІэххэщи, къэралри а Іуэхум елэжьын хуейщ, ерыскъыпхъэхэмкІэ щынагъуэншагъэ къызэгъэпэщынм тращІыхьу. Ещанэрауэ, дунейр зэщІэзыщтэ ГМО-м пигъэувын Урысейм иІэщ - ар щІымкІэ зэрыкъулейр, хадэхэкІымкІи, мэкъумэшымкІи, пхъэщхьэмыщхьэмкІи езыр зыхуеинум хуэдиз кьилэжьыжьфыну. Къапщтэмэ, Белгородскэ, Воронежскэ, Томскэ областхэр, Краснодар крайр, нэгъуэщІ хэгъэгухэри хьэзырщ ерыскъыхэкІ къабзэм елэжьыну.

Си щхьэкІэ бжьыхьэм къэслъыхъуэу щІыздзэ дыщыщІыкІум къыщыщІэдзауэ тшха нартыху лІэужьыгъуэр. Къзэгъэтыхэхэмэ, си мыІуху зесхуэу къащІихъункІэ сыгуэавэми, нартыху хужьыи и жьлэр ямыгъэкІуэдыну солъэІу. Шэч къытесхьэрэкъым абы щІэупщІэ зэрИэнум: япрэауэ, ар ГМО-къым; етІуанэрауэ, и ІофІагъкІэ абы къыкІэщІыхьэнукъым бондюэль жьыхуаІэу щІынэуи банкІэм ильэн ящэр.

Сыту тынш банкІ гъэщІэрэщІахэм ильу сабий шхын ящэ зэрыхъуар. Ауэ ахэр зыщІ хамэ къэрал компание инхэм ГМО-р къызэрагъэсэбэпым уегъэІэнкън, икІи мыпхуэдиз сабий сымаджэ, ныкъуэдыкъуэ щыІэ зэрыхъуам и щхьэусыгъуэхэм абыхэм я Іыхьи зэрыхэлъым шэч къытепхьэркъым.

«Махуэкум» и къыдэкІыгъуэр зыгъэхьэзырар
ШИРДИЙ Маринэщ.

● БэнэкІэ хунт

Тембот Ахьмэдхъан текІуэныгъэ къехь - 39:0-у

Италием и Фаенцэ къалэм щекІуэкІа бэнэкІэ хуитымкІэ ныбжьыщІэхэм я европэпсо зэхьэзэхуэм фІы дыдэу зыкъыщигъэлъэгъуащ Къэбэрдей-Балъкъэрым щыщ Тембот Ахьмэдхъан. И хьэрхуэрэгъуэм зы очкои яримыту ди лъэпкъэгъуэм зэпеуэм и дыщэ медалыр зыІэригъэхьащ.

ТЕМБОТЫМ зэІущІиплІ щригъэкІуэкІащ псори зэхэту 39:0-у щытекІуэу пашэ щыхъуа си хьэпльагъыр килограмм 80-м нэблагъэхэм я гупым. Фигу къэдгъэкІыжьынщи, иджырейр Ахьэмэдхъан и ещанэ европей дыщэщ.

Чемпионым зыгъэсэн щыщІидзащ Тезадэ Хьэсэн и деж. Нобэ спортсмен щэджащэр ягъэхьэзыр Тембот Андзоррэ Аслъэн Азэмэтрэ.

Гуп зэпеуэм Урысейм и команд къыхэхам дыщэ медалу 4, дыжьыну - 1, жэзу - 4 къыщихьащ. ЕтІуанэ хъуащ Азербайджаным и бэнакІуэхэр. Куржьыхэр ещанэщ.

ЖЫЛАСЭ Замир.

● КъБР-м щыІэ МВД-м къет

Сабийхэм ялъогъуазэ

«Зыгъэпсэхугъуэр Жылагъуэ совет-ым дэщІыгъуу» Іуэхум хьихьэу. Урысей МВД-м и Кинолог ІэнатІэр илъэси 110-рэ зэрырикъури ягъэлапІэу. Іуащхьэмахуэ районым и полицейхэр, кинолог-хэмрэ къудамэм дэлажь Жылагъуэ советым и лІыкІуэхэмрэ щыІащ «Гимназия №5»-м щызэхэт «Чудо остров» школ лагерым.

БАЛИГЪ мыхъуахэм я ІэхуэхэмкІэ инспектор, полицэм и капитан Бапинаевэ Мадинэрэ юрист чэнджэщагъу Ахматовэ Жаннетрэ, ядэджэгу хуэдэурэ сабийхэм жраІащ гъуэгум зэрыщыдзэкІуэ хабзэр Іэмал имыІэу зэрызэщІэн зэрыхуейр, ямыцІыхухэр псэлъэгъу ящІ зэрымыхъунр.

НыбжьыщІэхэр яфІэгъэщІэгъуэну едэІуащ къудамэм и инспектор-кинолог полицэм и лейтенант нэхъыжь Мазан Заур яжриІам. Абы сабийхэм яригъэлъэгъуащ Зарэ хьэ гъэсар зэрылажьэр, ягъэпщкІуэ Іэщэмрэ къагъуэу Іэмэпсымэхэмрэ я макетхэр абы кьызэригъэтыр. Хьэм кинологым къыхуигъэува кьалэнхэр Іэзэу игъэзэщІа къудейкъым, уеблэмэ сабийхэр езым зыдигъэджэгуащ.

Жылагъуэ советым и лІыкІуэ Залихановэ ФатІимэ сабийхэм яжриІащ Іуэхум МВД-м и Кинолог ІэнатІэр мэкъуауэгъуэм и 21-м илъэси 110-рэ зэрырикъур.

Сабийхэм фІыщІэ къыхуащІащ гъэщІэгъуэн куэд къезыгъэщІа полицейхэм.

ЦІыкІуэхэм загъэпсэху

Урысей МВД-м Шэджэм районымкІэ и къудамэм и полицейхэм Шэджэм къалэм дэт курыт еджапІэ №-3-м щылажьэ школ лагерым зыщызыгъэпсэху сабийхэм папщІэ къызэрагъэпэщащ тхыдэм хэзыгъэгуфаэз дерс.

Іуэху щхьэпэм хэтащ Жылагъуэ советым и лІыкІуэ Уэрыш Владимир. Ар тепсэлъыхьащ Хэку зауэшхуэм и илъэсхэм совет цІыхухэм зэрахьа лІыгъэм, ди лъахэгъуэхэр а зауэ гуащІэм зэрыхэтам, мыдэкІэ къэнахэр зэрылэжьам.

Балигъ мыхъуахэм ядэлэжьэнымкІэ къудамэм и инспектор Шорэ Мариерэ ОГИБДД-м пропагандэмкІэ и инспектор Къардэн Мадинэрэ ныбжьыщІэхэм ягу къагъэкІыжащ уэрамхэм, цІыху зэхуэсыпІэхэм зэрызыщагъыпхъэ хабзэр икІи я зыгъэпсэхугъуэр дахэу екІуэкІмэ зэрагуапэр жраІащ.

ХьэщІэхэм щыгъуазэ защІащ школым щылажьэ лагерым зыщызыгъэпсэху сабийхэм я псэукІэм, а махуэм ирагъэкІуэкІа зэпеуэхэмэ хэтащ.

УЭРДОКЪУЭ Женя.

● ФщІэн папщІэ

25.681-рэ хабзэр къызэпауд

Зэратх Іэмэпсымэхэм къызэрагъэлъэгъуамкІэ, мэкъуауэгъуэм и 22 - 28-хэм къриубыдэу гъэгум зэрыщызекІуэ хабзэр 25.681-рэ къызэпаудащ. Псори зэхэту къуэдыуэ тралъхьащ сом мелуан 13-рэ мин 560-рэ. А махуэхэм къриубыдэу сом мелуани 3-рэ мин 445-м щІигъу, тралъхьам и процент 25-р, япшынащ.

КЪУЭДЫР махуэ 60-м къриубыдэу япшын хъунущ. Абы фІагъэкІамэ, Іуэхур суд приставхэм Іэрагъэхьэ.

Административнэ къуэдыр хабзэм игъэува пІалъэм (УФ-м и КоАП-м и 20.25 статьяр) къриубыдэу ямыпшынмэ, ар хуэдитІкІэ ягъэбагъуэ е сихьэт 50-кІэ цІыхур ягъэлажьэ. Къуэды птелымэ къыщыпщІэфынущ Урысейм и Къэрал автоинспекцэм и сайтым - www.gibdd.ru.

БАХЪСЭН Ланэ.

Редактор нэхъыщхьэ
ХЬЭФІЫЦІЭ Мухьэмэд

Редколлегием хэтхэр:
ЖьэкІэмыхъу Маринэ (редактор нэхъыщхьэм и апэ къуэдзэ), Жыласэ Заурбэч (редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэ), Ширдий Маринэ (редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэ), Къаншокъуэ Элэ (жэуап зыхь секретарь), Къардэн Маритэ, Къумахуэ Аслъэн, Нэщ1эпыдж Замирэ, Тэрим Марианнэ, Щхьэщэмыщ1 Изэ.

Езыгъэтхахэр
«Адыгэ псалъэ» газетыр КъБР-м и Парламентымрэ Правительствэмрэ ирагъэтхащ (учредителхэр).
КъыдэзыгъэкІэжмрэ редакцэмрэ я хэщІапІэр
360030, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэ, Налшык къалэ, Ленениым и уэрам, 5

ТЕЛЕФОНХЭР: редактор нэхъыщхьэм, секретарым - 42-56-19; редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэхэм - 40-48-54, 42-63-64, 40-06-33; жэуап зыхь секретарым - 42-22-82; секретариатым - 42-22-66.
КЪУДАМЭХЭМ: политикэмкІэ, жылагъуэмрэ лъэпкъ ІуэхухэмкІэ - 42-22-86; къуажэ гъащІэмрэ экономикэмкІэ - 42-57-59; щэнхабзэмкІэ - 42-75-36; хабзэхъумэ Іуэхущ1апІэхэм ядэлэжьэныкъо - 42-60-53; узыншагъэмрэ щІыуэпсыр хъумэныкъо - 42-22-89; егъэджэныгъэмрэ щІэныгъэмкІэ - 40-15-31; зэдзэкІакІуэхэм - 42-21-88; корректорхэм - 42-60-27; ЭВМ-м и операторхэм - 42-22-84; компьютер ІэнатІэм - 42-26-41; сурэттехым - 42-75-78.

Тедзэ тхыгъэхэм къыщыхьа бжыгъэхэм, къыщІэта Іуэхугъуэхэм я пэжагъыныкІэ ахэр зытхахэм нэсу жэуап яхь. Авторхэмрэ редакцэмрэ я Іуэху епГьыкІэр зэтехуэ зэпыту щытхъым.

Газетыр Іэ тезыдзахэм яхуэхьыныр и пщІэ дэлъщ КъБР-м федеральнэ пощт зэпыщІэныгъэхэмкІэ и управленэм.
Тел.: 76-01-28, 76-01-10

Газетыр 2016 гъэм дыгъэгъазэм и 19-м Печатным и хуитыныгъэр хъумэныкІэ Къэбэрдей-Балъкъэр щІыналъэ Іуэхущ1апІэм ПИ №ТУ07-00117-м щІэту ятхащ.

Зы илъэсым газетыр 156-рэ къыдокІ.

«Тетраграф» ООО-м щытрадзащ.
КъБР, Налшык къалэ, Ленениым и уэрам, 33 12+

Мы къыдэкІыгъуэм елэжьахэщ: жэуап зыхь секретарь Къаншокъуэ Элэ, *редактору* Жыласэ Заурбэч, *корректорхэру* Афэ Тамарэ *(4, 5, 6-нэ нап.),* Нэуэфокъуэ Замирэ *(1, 2, 3-нэ нап.). КомпьютерКІэ газетым и тепльэр ящІащ* Дол Маринэ, Бещто Оксанэ, Мэлбахъуэ Анжелэ, *сурэтхэм елэжьар* Бицу Жаннэщ.

Номерыр «Адыгэ псалъэм» и компьютер ІэнатІэм щагъэхьэзыращ.

Газетым Іэ традзэн хуейщ сыхьэт 20-м, щытрадзар сыхьэт 20.00-рщ.

Индексыр 51531 ● Тираж 1.966 ● Заказ №592